

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Центр підготовки магістрів публічної служби і професійних суддів

Кафедра загальної теорії права та держави

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«КОМУНІКАЦІЙНА СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ
ВЛАДИ З ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ»**

Виконав: здобувач вищої освіти 2 курсу

денної форми навчання

галузь знань – 28 «Публічне управління та
адміністрування»

спеціальність 281 – «Публічне управління
та адміністрування»

Скибенко Микола Миколайович

Керівник – доктор юридичних наук,

професор Дудченко Валентина Віталіївна

Рецензент: доктор юридичних наук,

професор Завальнюк Володимир Васильович

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні засади дослідження комунікаційної взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства.....	7
1.1. Сучасні політико-правові концепти громадянського суспільства.....	7
1.2. Роль та значення комунікаційної складової у сфері органів публічної влади.....	18
РОЗДІЛ II. Комунікація як механізм взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством.....	28
2.1. Особливості комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством.....	28
2.2. Функції та види комунікацій у сфері взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством.....	39
2.3. Форми та методи комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством.....	51
РОЗДІЛ III. Шляхи вдосконалення комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством.....	64
3.1. Удосконалення та розвиток комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством в Україні.....	64
3.2. Моделі комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством: зарубіжний досвід.....	76
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	92

ВСТУП

Актуальність магістерської роботи обумовлена тим, що сучасні виклики, пов'язані з демократизацією суспільних процесів, глобалізацією, інтеграцією, цифровізацією та зростанням вимог до прозорості та підзвітності органів публічної влади. Все це актуалізує необхідність дослідження комунікаційної складової взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством. В свою чергу громадянське суспільство є основою побудови України як демократичної та правової держави. Саме ефективна комунікація виступає одним із ключових елементів сучасного публічного управління, оскільки забезпечує можливість своєчасного інформування громадян, сприяє підвищенню правової інформованості громадян, створення умов для їхньої участі у прийнятті управлінських рішень та налагодження зворотного зв'язку між органами публічної влади та громадянським суспільством.

Сьогодні, рівень комунікаційної взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством в Україні має суттєві недоліки, серед яких можна виділити низький рівень прозорості діяльності органів влади, недостатнє використання цифрових технологій, слабкий зворотний зв'язок та обмеженість залучення громадян до процесу прийняття рішень. Ці проблеми негативно впливають на довіру населення до органів публічної влади та знижують ефективність реалізації державної політики.

Зарубіжний досвід демонструє, що успішна комунікація базується на використанні інноваційних підходів, створених інтерактивних платформ, розширених можливостей для участі громадян та побудови партнерських відносин між органами публічної влади та громадянським суспільством. Удосконалення комунікаційної складової в Україні є необхідною умовою для підвищення ефективності публічного управління та посилення демократичних процесів, як у державі так і у суспільстві вцілому.

В умовах сьогодення у зв'язку з збройною агресією російської федерації в Україні питання комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством посідає одне з центральних місць.

Особливого значення набуває здатність органів публічної влади не тільки транслювати інформацію, але й створювати дієві механізми зворотного зв'язку, залучення громадян до процесів прийняття рішень, які також впливають на національну безпеку.

Комунікація органів публічної влади з громадянським суспільством в умовах війни перетворюється з технічного інструменту на стратегічний ресурс національної стійкості та спротиву.

Магістерська робота спрямована на дослідження теоретичних засад, моделей і механізмів комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством, аналіз сучасного стану комунікації в Україні, а також розробку рекомендацій щодо її вдосконалення.

Значний внесок у розвиток теоретичних та практичних положень комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства знайшла відображення, зокрема, у працях Висоцька О.М., Денисюк С.Г., Дрешпак В.М., Козюпа О.А., Ладонько Л.С., Литвинова Л. В., Ломакіна Т.А., Майстренко К.М., Мельник В., Почепцов Г.Г., Рачинська А.О., Романенко Є. О. та інші.

Метою даної магістерської роботи є дослідження організації комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства з урахуванням сучасних викликів.

Для досягнення означеної мети необхідно вирішити такі основні завдання:

- проаналізувати сучасні політико-правові концепції громадянського суспільства;
- дослідити роль та значення комунікаційної складової у сфері органів публічної влади;

- обґрунтувати особливості комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством;
- охарактеризувати функції та види комунікацій у сфері взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством;
- виокремити форми та методи комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством;
- обґрунтувати напрямки удосконалення та розвитку комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством;
- проаналізувати основні моделі комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством на зарубіжному досвіді.

Об'єктом магістерського дослідження є механізми взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством.

Предметом магістерського дослідження є комунікаційна складова взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством.

Під час написання роботи використано систему методологічних принципів, підходів та методів, що забезпечили обґрунтованість та логічність викладених положень та висновків. Так, використання системного підходу дозволило всебічно розглянути структурні компоненти комунікаційних процесів в органах публічної влади. Герменевтичний підхід сприяв з'ясуванню сенсу комунікаційної складової в органах публічної влади. Міждисциплінарний підхід дозволи розглянути основні аспекти громадянське суспільства та комунікаційної складової у сфері органів публічної влади.

У процесі написання роботи використано загальнонаукові та спеціальнонаукові методи дослідження такі як системний метод, аналіз та синтез, дедукція та індукція, узагальнення тощо. Порівняльно-правовий метод застосовано з метою порівняння основних шляхів вдосконалення комунікаційної складової

взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством в окремих зарубіжних країнах з метою використання даного досвіду в Україні.

Структура роботи сформована зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1. Сучасні політико-правові концепти громадянського суспільства

У сучасних умовах глобальної трансформації соціально-політичних систем концепція громадянського суспільства набуває особливої актуальності та теоретичної значущості. Комплексне дослідження політико-правових засад функціонування громадянського суспільства є імперативним для розуміння механізмів демократичного розвитку та забезпечення ефективної взаємодії між державними та не державними інституціями.

Громадянське суспільство є одним із фундаментальних елементів демократичного устрою, що забезпечує баланс між державою та суспільством. Воно виконує важливу роль у процесах демократизації, захисту прав людини, підтримання соціальної справедливості та розвитку правової держави. У сучасному світі громадянське суспільство постає як динамічний і багатовимірний феномен, який включає різноманітні об'єднання, організації, ініціативи та інститути, що діють автономно від держави і спрямовані на задоволення суспільних інтересів.

Дослідження сучасних політико-правових концепцій громадянського суспільства обумовлена глобальними трансформаціями, які відбуваються у світовій політиці та праві. Зростання ролі громадських організацій, цифрових платформ і мережових ініціатив підкреслює необхідність перегляду традиційних теоретичних підходів і розробки нових моделей, що відповідають викликам часу. Крім того, у контексті зростання авторитарних тенденцій у низці країн і обмеження свободи слова громадянське суспільство стає ключовим механізмом забезпечення прозорості влади, захисту прав і свобод та створення умов для діалогу між державою та громадянами.

Одна з над важливих завдань демократичного, цивілізованого і звичайно прогресивного суспільства є формування громадянського суспільства. «Велика українська юридична енциклопедія» визначає, що «громадянське суспільство визначають як сукупність рівноправних індивідів, сукупність недержавних об'єднань, специфічну суспільну сферу відповідальні за вироблення загального (публічного) інтересу, сферу реалізації згуртованих співпадаючих інтересів людей, історичний тип (якісного) розвитку людського суспільства, простір реалізації прав осіб, тип суспільства, побудованого на ціннісному ставленні до прав людини, сферу поєднання та здійснення приватних інтересів осіб власників прав, що згуртовані в інституційні об'єднання, які можуть забезпечувати контроль і протистояння державі, сукупність сформованих на добровільних і самоврядних засадах об'єднань, за посередництвом яких індивіди реалізують належні їм права»¹.

Філик Н.В. зазначає, що громадянське суспільство це «... як система розвинутих економічних, політичних, духовних, ідеологічних відносин і зв'язків, а також незалежних від держави правових інститутів, які функціонують на засадах демократії і права, взаємодіють з державою, що дає можливість суб'єктам громадянського суспільства вільно самовиражатися в умовах існування рівних можливостей»².

Громадянське суспільство постає як складноструктурована соціальна система, що вирізняється високим рівнем внутрішньої консолідації та здатністю до ефективного колективного захисту інтересів. Його визначальними характеристиками є соціальна єдність, розвинена система недержавних інституцій та потужний потенціал самоорганізації.

Важливою особливістю громадянського суспільства є наявність приватної власності та сформованого інституційного механізму, який забезпечує захист прав

¹ Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 2: Філософія права / ред кол. С.М. Максимов та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. С. 168.

² Філик Н.В. Державно-правові засади громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ. 2004. С. 9.

та інтересів його членів. Більше того, воно володіє сприятливістю не лише взаємодіяти з державою, але й за потреби створювати протилежне її сильному впливу.

Принципово значущим є те, що громадянське суспільство виступає первинною умовою формування демократичної, соціальної та правової держави. Без збереження та активної діяльності побудова такої держави є неможливою, саме громадянське суспільство є фундаментальним джерелом демократичних перетворень та гарантією збереження прав і свобод особистості.

Слід зазначити, що саме «діалектика становлення громадянського суспільства свідчить, що воно засновується на засадах самовиникнення, самодостатності, саморегуляції та власного розвитку і завжди має намагатися обмежувати вплив держави на інститути та процеси, які у ньому відбуваються. Однак на початкових етапах його розвитку, в умовах, коли тільки починають формуватися його ознаки, принципи, інститути та структури, держава повинна сприяти їх становленню, у всякому іншому випадку, громадянське суспільство буде формуватися довго і болісно»³.

У процесі становлення громадянського суспільства ключову роль змінює формування інститутів громадянської самоорганізації за активну участь політичних лідерів, партій та соціальних груп. Принциповим саме є розвиток механізмів внутрішньої консолідації та солідарності, що не передбачає уніфікації або рівня відмінностей.

Навпаки, справжня сутність громадянського суспільства досягається в здатності до конструктивного діалогу та об'єднання різноманітних інтересів для досягнення спільних цілей. Плюралізм думок та прагнення є не перешкодою, а потенціалом для розвитку та взаємозбагачення соціальних практик.

³ Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. С.16.

Світовий досвід підтверджує, що сформоване громадянське суспільство демонструє унікальну спроможність оптимізувати механізми реалізації суспільних та державних функцій. Особливої ефективності такі механізми досягаються через поєднання соціальних та правових регуляторів, що забезпечують гнучкість та адаптивність соціальних взаємодій.

Кириченко В. та Соколенко Ю. зазначають, що громадянське суспільство є як складна системна організація, що має чітку внутрішню структуру та виконує конкретні функціональні завдання. З позиції системного підходу його структура відображає комплексні взаємозв'язки між різноманітними компонентами, що забезпечують цільність та динамічність соціального розвитку.

На відміну від ієрархічної, вертикально організованої державної системи, громадянське суспільство вирізняється горизонтальною мережею соціальних комунікацій. Його структура базується на горизонтальних зв'язках між громадянами, їхніми добровільними об'єднаннями, союзами та колективами, що надає їм принцип нового рівня свободи та самоорганізації.

Визначальною характеристикою цих горизонтальних утворень є їх автономність та здатність реалізовувати індивідуальні та колективні права через вільну соціальну взаємодію. Саме така структурна організація забезпечує громадянському суспільству максимальну гнучкість та адаптивність у реагуванні на соціальні виклики⁴.

Наукові погляди Кириченка В. та Соколенка Ю. презентують глибоке теоретичне осмислення громадянського суспільства як багатоаспектної системної структури. Дослідники переконливо демонструють методологічний підхід, який розкриває внутрішню логіку організації громадянського суспільства через призму його горизонтальної архітекτονіки.

⁴ Кириченко В., Соколенко Ю. Політико-правові аспекти понятійного апарату громадянського суспільства. Науковий вісник ДДУВС. Спеціальний випуск № 2. До 30-річчя Незалежності України та 25-річчя Конституції України. 2021. С. 406.

Їхня концепція принципово відмінна від традиційного державного підходу, акцентує увагу на мережевій природі соціальних взаємодій. Науковці переконливо доводять, що громадянське суспільство представляє собою складну самоорганізовану систему, де горизонтальні зв'язки забезпечують максимальну гнучкість та адаптивність соціальних комунікацій.

Особливої методологічної цінності набуває їх наголос на детермінаційну роль індивідуальної та колективної свободи. Дослідники підкреслюють визначальне значення громадянських об'єднань як інструменту реалізації прав людини, що виконується з принципами демократичного розвитку та громадянської активності.

Запропонована інтерпретація не тільки розширює теоретичні уявлення про структуру громадянського суспільства, але й актуалізує його роль як потужного чинника соціальної динаміки та демократичних перетворень.

Сазонов В. вважає, що «громадянське суспільство можна визначити як сукупність добровільних асоціацій, організацій та інституцій, що функціонують незалежно від держави, але сприяють реалізації її функцій через активну участь громадян у суспільному житті. Історично концепція громадянського суспільства пройшла еволюцію від античної ідеї поліса до сучасних уявлень про громадянські права та свободи»⁵.

Потрібно зауважити, що саме поняття громадянського суспільства також охоплює і не політичні відносини у цьому ж суспільстві, а такі як духовні, моральні, релігійні, економічні, національні.

Громадянське суспільство стає як багатовимірною соціальною системою, що інтегрує широкий спектр не політичних взаємовідносин. Його унікальність виявляється в здатності комплексно відображати багатогранність суспільного життя, що виходить за межі вузько політичного контексту.

⁵ Сазонов В. Інтеграція між громадянським суспільством і правовими інститутами: теоретичні аспекти. Knowledge, Education, Law, Management. 2023. № 3 (55). С.333.

Концептуальна сутність громадянського суспільства являється в обмеженні різноманітних соціальних вимірів: економічних взаємодій, духовно-культурних практик, релігійних традицій та етнонаціональних особливостей. Таким чином, воно створює цільну мозаїку соціальних взаємозв'язків, що розкривають глибинну природу суспільної динаміки.

Багатоаспектність громадянського суспільства забезпечує всебічне розуміння соціальних процесів, де кожен структурний елемент змінює важливу роль у формуванні суспільної реальності. Саме ця інтегративна владність дозволяє розглядати громадянське суспільство як складну, але водночас цільну систему соціальних комунікацій та взаємодій.

У науковій літературі представлено спроби теоретичної систематизації концептуальних підходів до дослідження феномену громадянського суспільства. На сьогоднішній день виокремлюють від трьох до семи основних підходів до інтерпретації поняття «громадянського суспільства»⁶.

За результатами комплексного дослідження наявних наукових парадигм, Берченко Г.В. виокремила три концептуальні підходи до тлумачення громадянського суспільства: широкий, дихотомічний і вузький⁷.

Широкий підхід ототожнює поняття громадянського суспільства з поняттям суспільство.

Прихильником широкого підходу являється Любченко П.М., який зазначав, що «немає підстави розрізняти поняття «суспільство» і «громадянське суспільство». Суспільство просто набуває ознак громадянського за певних умов, і при цьому такий його структурний елемент («елемент політичної надбудови») як держава із його складу не вибуває. А саме, термін «громадянське суспільство» означає певний

⁶ Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. С. 429.

Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Львів: Видавництво «Червона Калина». 2002. С. 68-69;

⁷ Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти : монографія / Г. В. Берченко. Х. : Юрайт, 2014. С.23.

тип суспільства з відповідним рівнем соціального, економічного, політичного, культурного та правового розвитку»⁸.

Дослідники, які притримуються даного підходу зазначають, що держава стає інтегральною складовою громадянського суспільства, що кардинально змінює традиційне розуміння їх взаємовідносини. Та заперечують спрощену дихотомічну модель, де держава та громадянське суспільство розглядаються як відокремлені утворення.

Принциповим являється те, що держава є лише одним із регулятивних механізмів у складній системі громадянського суспільства. Більше того, держава функціонує на засадах політичної, економічної та духовної свободи індивіда, а не домінує над ним.

У запропонованій інтерпретації права держава стає внутрішнім інститутом громадянського суспільства, а не зовнішньою силою. Громадянське суспільство розглядається як більш складна соціальна система вищого рівня організації разом з державою.

Метафорично держава зростає як зовнішня політико-правова сфера, тоді як суспільство стає соціальним середовищем, у якому держава функціонує та розвивається.

Прихильники дихотомічного підходу розділяють державу від громадянського суспільства. Концептуальна модель громадянського суспільства передбачає інтеграцію всіх суспільних підсистем, що функціонують поза межами прямого державного управління. Структурними компонентами виступають економічна, політична, соціокультурна, релігійна та інші сфери соціальної життєдіяльності.

Науковці зазначають, що у структурному відношенні «громадянське суспільство можна уявити у вигляді діалектичної сукупності чотирьох основних сфер: політичної - це відносини, що виникають у зв'язку із задоволенням

⁸ Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. Харків: Одиссей, 2006. С. 76.

політичних інтересів і свобод шляхом забезпечення участі громадян у різного роду партіях, рухах, державних і громадських справах, асоціаціях; економічної - це економічні відносини і, насамперед, відносини власності; соціальної - це утвердження середнього класу; духовної - це віддзеркалення процесів функціонування і розвитку громадянського суспільства у суспільній та індивідуальній свідомості у вигляді наукових теорій, концепцій і в формі буденної свідомості, життєвого досвіду, традицій»⁹.

Вузький підхід розмежовує громадянське суспільство з політичною сферою до якої відноситься держава, а також і з економічною сферою.

Також слід зазначити, що громадянське суспільство не існує в бездержавному просторі, тобто поза державою, держава постійно впливає на громадянське суспільство. «Держава, насамперед, здійснює організуючу функцію щодо громадянського суспільства, перетворюючи її в певний суспільний порядок у межах суспільства та самої держави, бажаний здебільшого самій державі. Але держава зобов'язана представляти загальні інтереси громадянського суспільства, регулювати та охороняти суспільні відносини, забезпечувати розвиток суспільства в інтересах народу, допускати можливість саморозвитку громадянського суспільства, нести відповідальність перед ним, виражати загальні інтереси більшості, враховувати інтереси меншості та максимально узгоджувати їх. У свою чергу, громадянське суспільство зобов'язане забезпечувати розвиток своєї держави, захищати її суверенітет, територіальну цілісність, недоторканість, економічну, інформаційну та іншу безпеку»¹⁰.

Андрійчук Т. зазначає, що «громадянське суспільство не є «абсолютним гарантом» демократії, але є актуальним і важливим концептом осмислення її феномену. На сучасному етапі демократизації в Україні важливо розуміти, що

⁹ Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії / За заг. ред. проф. А. І. Кудряченка. К. : НІСД, 2007. С. 37.

¹⁰ Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. С. 36.

застосування концепту громадянського суспільства у політичній теорії та практиці не може бути механічним, а має стати осмисленим та стратегічно вивіреном. При цьому необхідним є врахування як сильних, так і слабких сторін громадянського суспільства, що розвивається за певних суспільно-політичних умов»¹¹.

Як зазначає Миколаєць А.П., що «формування громадянського суспільства в умовах демократизації суспільного життя в нашій країні набуває соціальної значущості, оскільки саме воно здатне здійснювати посередництво між правлячою елітою і населенням, сприяти формуванню інтеграційних зав'язків в системі «держава – громадянин». Без суспільної підтримки держава не здатна в повній мірі проводити політичні та економічні реформи, навіть якщо їх мета - лібералізація політичних інститутів і розширення сфери ринкових відносин»¹².

У межах державної політики, спрямованої на підтримку розвитку громадянського суспільства, доцільно звернути увагу на два ключові аспекти. Перший передбачає розробку оптимальної, можливо навіть унікальної моделі демократії, яка враховує сучасні умови. Другий аспект стосується визнання сильних сторін громадянського суспільства та сприяння їх подальшому розвитку.

Крім того, важливим є подолання упередженого ставлення до критики концепції громадянського суспільства, зокрема аналізу його слабких сторін. Такий підхід не повинен слугувати підставою для відмови від окремих форм громадянського суспільства, навіть якщо вони перебувають на початковій стадії становлення. Навпаки, глибоке вивчення недоліків цього феномену може стати основою для переосмислення його окремих категорій, зміцнення ціннісних орієнтирів та розробки ефективної стратегії, яка дозволить уникнути негативних впливів на функціонування демократії.

¹¹ Андрійчук Т. Концепт громадянського суспільства в сучасних теоріях демократії. Політичний менеджмент. № 1-2, 2021. С. 16.

¹² Миколаєць А.П. Формування концепції громадянського суспільства в умовах демократизації. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/25.pdf

Також слід погодитися з Сазоновим В., який зазначає, що «українське громадянське суспільство на сьогодні є важливим чинником демократичного розвитку країни, що сприяє формуванню відповідальної влади та захисту прав і свобод громадян. Подальший розвиток даної ідеї потребує збереження активної громадянської позиції, посилення ролі інститутів громадянського суспільства та їхньої участі в управлінні державними справами»¹³.

Як вірно зазначає Требін М.П., що «саме процес становлення громадянського суспільства є складним і суперечливим, відрізняється тривалістю. Можна сказати, що цей процес не завершений в жодній країні. Формування громадянського суспільства — одна з необхідних умов просування України на шляху проведення економічних, політичних та правових реформ, становлення правової держави. Поняття «громадянське суспільство» характеризує якісний стан суспільства в цілому з точки зору його самоорганізації, ступеня розвитку демократії, реалізації прав і свобод людини як громадянина, виконання громадянами своїх політичних, громадянських обов'язків, усвідомлення себе як носіїв суверенітету, як джерела влади, як свідомих суб'єктів політичної діяльності, як людей, відповідальних за наслідки своїх дій, за майбутнє своєї країни і світової спільноти в цілому»¹⁴.

Дослідження сучасних політико-правових концепцій громадянського суспільства засвідчує, що цей феномен є ключовим елементом демократії та правової держави. Громадянське суспільство виступає простором для реалізації прав і свобод громадян, формування громадської думки, контролю за діяльністю державної влади, а також забезпечення соціальної солідарності.

Аналіз основних теоретичних підходів показує, що ліберальна концепція акцентує увагу на захисті прав індивіда, комунітарна — на соціальній взаємодії та колективних цінностях, марксистська — на класових конфліктах, а концепція

¹³ Сазонов В.В. Інститути громадянського суспільства та їх роль у формування правової культури в Україні : дис... канд. юр. наук : 12.00.01. Івано-Франківськ, 2024. С. 37.

¹⁴ Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Х. : Право, 2013. С. 171.

відкритого суспільства – на необхідності демократичної прозорості. Всі ці підходи доповнюють одна одну, утворюючи багатовимірний погляд на громадянське суспільство в умовах сучасних глобальних викликів.

Однак сучасний стан громадянського суспільства пов'язаний із низкою викликів, серед яких посилення авторитаризму, цифровий контроль, політичний популізм та загрози соціальної поляризації. У цьому контексті важливо не лише підтримувати сильні сторони громадянського суспільства, але й конструктивно аналізувати його слабкі місця, що дозволить створити стратегії для їх подолання.

Таким чином, громадянське суспільство є не лише теоретичною, але й практичною категорією, яка потребує постійного переосмислення і вдосконалення. Його розвиток можливий за умов партнерства між державою та суспільством, дотримання принципів верховенства права, поваги до прав і свобод громадян, а також активного залучення громадян до процесів прийняття рішень.

1.2. Роль та значення комунікаційної складової у сфері органів публічної влади

У сучасних умовах трансформації публічного управління комунікаційна складова набуває визначального значення для ефективного функціонування органів публічної влади. Динамічні процеси демократизації, розвиток інформаційного суспільства та впровадження інноваційних комунікативних технологій висувують принципово нові вимоги до комунікативної сприйнятливості державних інституцій.

Комплексний науковий аналіз комунікаційних механізмів у системі публічного управління, стає критично важливим інструментом забезпечення прозорості, відповідності та ефективності державної політики. Комунікативна діяльність органів публічної влади трансформується з формального інформування в інтерактивну систему суспільної взаємодії, яка потребує глибокого теоретичного осмислення та практичного вдосконалення.

Ефективне функціонування державного управління неможливе без налагодження системи комунікацій, яка виступає основною формою взаємодії між суб'єктами та об'єктами управління. Також, комунікація забезпечує інформування громадян, органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства, та служить засобом переконання, завдяки прийняттю нормативних актів та законодавчих рішень. Крім того, в контексті інформаційного суспільства особливої актуальності набуває безперервний діалог між владою та громадськістю, який є необхідною умовою для забезпечення прозорості, зворотного зв'язку та ефективного управління.

«Комунікація», «управління» та «інформація» дані поняття в державному управлінні є взаємозалежними. Як зазначає Мазур В.Г., що «будь-яка сфера людської діяльності, не можуть існувати без комунікації, комунікація не існує без інформації. Якщо комунікація розглядається як процес, то інформація – це те, що

передається в ході цього процесу. Тому зміст комунікаційної діяльності не можна досягнути без визначення поняття «інформація»¹⁵.

На шляху до формування інформаційного суспільства інформація набула ключового значення у сфері суспільних відносин. Однак досі не існує однозначного визначення цього поняття. Його зміст визначається або галуззю знань, або природою завдань, які розглядаються.

У сфері державного управління інформація займає ключову роль, що визначає ефективність та результативність управлінських процесів. Розглянемо основні аспекти сутності поняття «інформація» та її функціональну роль у сфері органів публічної влади:

- інформаційна природа влади не зможе у здатності інформації набувати форми різноманітних сигналів або знаків, які забезпечують її передачу, збереження та відтворення. Ця владність дозволяє інформацію обслуговувати універсальним засобом комунікації між суб'єктами управління¹⁶;

- результативність інформації відображається в її тісному зв'язку з діяльністю суб'єкта. Інформація формується як продукт цієї діяльності, що є основою для прийняття рішень, аналізу поточного стану системи та прогнозування її подальшого розвитку¹⁷;

- інформація як структурний елемент управління є невід'ємною складовою процесу управління, оскільки забезпечує взаємодію між його суб'єктами та об'єктами, сприяє координації дій та дозволяє реалізовувати управлінські функції, такі як планування, організація, мотивація та контроль¹⁸;

¹⁵ Мазур В.Г. Комунікації як механізм взаємодії державних органів влади та громадськості на регіональному рівні. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 8, 2011. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=313#:~:text=%E2%80%9C%D0%AF%D0%BA%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%2C%20%D1%87%D0%B8%20%D0%B1%D1%83%D0%B4%D1%8C%2D,%D1%86%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%20%5B5%5D%E2%80%9D>.

¹⁶ Інформаційно-аналітичне забезпечення органів місцевої влади : навч. посіб. За заг. ред. В. М. Дрешпака. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2007. 160 с

¹⁷ Корнійчук О. Інформаційна діяльність місцевих органів влади (на прикладі Рівненської та Хмельницької областей) : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.01. Львів, 2011. 23 с.

¹⁸ Корнева Т. Правове регулювання інформації як елемента державного управління в митних органах України. Підприємництво, господарство і право. 2004. № 10. С. 65-68.

- трансформаційна функція інформації проявляється в її здатності впливати на стан системи, переводячи її в нову якісну. Завдяки цьому інформації слугує рушійною силою, яка забезпечує рух системи до визначених цілей, стимулюючи зміни та інновації¹⁹;

- інформація як інструмент стратегічного управління, саме у сфері органів публічної влади інформаційні засоби для формування стратегій, визначення переваг та оцінки результативності політики. Вона є основою для прогнозування, аналізу ризиків та адаптації управлінських рішень до змін умов соціального, економічного та політичного середовища²⁰;

- організаційна функція інформації, а для ефективного використання інформації в державному управлінні необхідно її належним чином структурувати, систематизувати та поширювати. Добре організована інформація дозволяє швидше реагувати на виклики, уникати дублювання зусиль та забезпечити ефективну координацію між державними інституціями²¹;

- інформація як основа прозорості та підзвітності влади, у сучасному суспільстві інформація є ключовим інструментом забезпечення відкритості державного управління. Через доступ до інформації громадяни мають можливість контролювати діяльність влади, брати участь у прийнятті рішень та впливати на політичний процес²².;

- інформаційний ресурс як фактор конкурентоспроможності держави, а саме глобальному інформаційному суспільстві здатність держави ефективно збирати, обробляти, зберігати та розширювати інформацію стає створеним елементом її

¹⁹ Таїров А. Інформаційне забезпечення функціонування органів державної влади : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2010. 23 с.

²⁰ Терещенко Д.А. Організаційно-правове забезпечення комунікативної діяльності місцевих органів влади : дис. ... канд наук з державного управління: 25.00.02. Харківський РІДУ. Харків, 2009. 207 с.

²¹ Рева О.М., Смірнов О.О. Організація інформаційної діяльності підприємства. Техніка в сільськогосподарському виробництві, галузеве машинобудування, автоматизація. 2010. Вип. 23. С. 30.

²² Венгер В.М. Прозорість як принцип діяльності органів публічної влади. Наукові записки НаУКМА. 2017. Том 200. Юридичні науки. С. 79-84.

конкурентоспроможності. Інформація про допомогу розвитку інновацій, підвищенню ефективності управлінських процесів та формування²³.

Таким чином, інформація не лише забезпечує функціонування у сфері органів публічної влади, а й сприяє його адаптації до змін зовнішнього середовища, підвищуючи ефективність реалізації поставлених завдань. Універсальність, зв'язок із діяльністю суб'єктів управління та здатність до трансформації підкреслюють значення належної організації та управління інформаційними потоками в державній системі.

Нижник Н. стверджує, те що «при управлінні соціальними системами інформацією є відомості щодо подій та явищ в суспільстві та державі, і при цьому дані відомості активно використовуються при управлінні системою»²⁴. Слід зазначити, що подібне визначення «інформації» зазначене у Законі України «Про інформацію» ст. 1: «Інформація – це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі»²⁵.

Враховуючи наведені визначення, слід підкреслити, що інформація є фундаментом управлінського процесу. Коли вона правильно структурована, це здатне перетворити систему на новий рівень.

У сфері органів публічної влади комунікативна діяльність не виділяється як окремий аспект, натомість увага зосереджується на комунікативних зв'язках, що формуються в межах системи. Мартинюк К. В. зазначає, що «поняття «комунікація», «повідомлення», «інформація», «відомості», розглядаються як синоніми і розуміються як процеси. Акцент робиться переважно на формі категорій, а не на розбіжностях і змісті. Можемо спостерігати наповнення інформації важливою функцією та очікування від неї результату. Також в недостатній мірі

²³ Шевчук Н.В. Інформація як економічний ресурс: сутність і роль у забезпеченні конкурентоспроможності сучасного підприємства. Ефективна економіка. № 6. 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1605>

²⁴ Виконавча влада в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. Н.Р. Нижник. К. : Вид-во УАДУ, 2002. С. 100.

²⁵ Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.

ставляться акценти на ролі комунікацій як формуючого фактору впливу на суспільство в процесі запровадження політики держави»²⁶.

Визначення терміну «комунікації» в науці зустрічається ще на початку ХХ ст. В словнику наведено наступне визначення «комунікації»: «спілкування, передача інформації від людини до людини»²⁷.

В Енциклопедії державного управління визначено, що «комунікація – це «шлях спілкування, зв'язок одного місця з іншим»; і як «спілкування, передача інформації від людини до людини – специфічна форма взаємодії людини в процесах їх пізнавальної та трудової діяльності, яка здійснюється переважно за допомогою мови (рідше через інші знакові системи)»²⁸.

Якщо ж розглядати комунікацію з сторони філософії, то це певне повідомлення, яке визначається як «спілкування, обмін ідеями, інформацією тощо; передача того чи іншого змісту від однієї формації (колективної чи індивідуальної) до іншої через знаки, закріплені на матеріальних носіях. І наукове спілкування, і спілкування в інших сферах (наприклад, у мистецтві, літературі, побутових або виробничих відносинах) є соціальним процесом, який відтворює соціальну структуру і виконує в ній об'єднуючу функцію»²⁹.

Основними характеристиками та ознаками комунікації є:

- учасники комунікативного процесу (двоє або більше), які взаємодіють через різні засоби передачі інформації;
- подія чи тема, стосовно якої учасники спілкуються;
- набір символів (міміка, тексти, жести, мова простору, слова, пантоміміка), що використовуються для передачі інформації.

²⁶ Мартинюк К.В. Реалізація комунікативної діяльності в публічному управлінні: автореф. кваліфікац. ... роботи за друг. рівнем вищої освіти : 281 публічне управління та адміністрування. Миколаїв, 2021. С. 10.

²⁷ Сліпушко О. М. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. К. : Вид-во Криниця, 1999. С. 236

²⁸ Енциклопедія державного управління. у 8 т. : наук. ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін.; Національна академія державного управління при Президентові України. К.: НАДУ, 2011. Т. 8: Публічне врядування ; наук. ред. кол.: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін.; Львівський регіональний інститут державного управління Національна академія державного управління при Президентові України. Львів: ЛІДУ НАДУ, 2011. с. 273-278.

²⁹ Там само.

Комунікація є одна з найголовніших соціокультурних явищ, які виявляються в різноманітних формах відповідно до кількості учасників, мети, тактики, стратегії та інструменту. З наведеного виходить велика кількість досліджень, концепцій та різних теорій, які безперервно досліджують науковці з різних галузей.

Шрамм В. надає наступне визначення: «Комунікація – це те, що здійснюється людьми. Сама по собі, без людей, вона не існує. Щоб зрозуміти процес людської комунікації, потрібно зрозуміти, як люди спілкуються між собою»³⁰. Вчений Саймон Г.А. визначає комунікацію «як процес передачі передумов рішення від одного члена організації до іншого. Вочевидь, без комунікації не може бути й організації, оскільки відтак група не має змоги вплинути на поведінку індивіда»³¹. Так, Почепцов Г.Г., вважає, що «комунікація це процес прискорення обміну інформацією»³².

Почепцов Г.Г. виокремив наступні підходи, які розглядають комунікацію як соціальне явище:

1. Традиційний підхід розкриває, що «комунікація всередині риторики – мистецтва правильної мови, науки про те, як впливати на людей своїм мовленням; філософії та логіки – наук»³³, що створило умови для розробки моделей реального людського спілкування; теорії аргументації, яка належить до сфери логіки і допомагає знаходити аргументи для переконання громадян у своїй точці зору або спростування точки зору опонента.

2. Загальнотеоретичний підхід, формується на «теорії спілкування – науці про теоретичні концепції із загальних питань людського спілкування; теорії масової комунікації – науці про особливості спілкування з масовою аудиторією»³⁴.

³⁰ Schramm W. The nature of communication between humans / W. Schramm / [In W. Schramm and D. Roberts (eds.). The Process and Effects of Mass Communications]. Urbana III : University of Illinois Press, 1971. 330 p.

³¹ Саймон Г. А. Адміністративна поведінка: дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції. К. : АртЕк, 2001. С 212.

³² Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К. : Спілка рекламістів України, 1996. С. 16.

³³ Почепцов Г. Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544>

³⁴ Почепцов Г. Нові комунікативні можливості у сфері державного управління. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/8049>

3. Філологічний підхід, базується на «позиціях лінгвістики, яка пояснює мовні форми, з якими вони є спілкуванням»³⁵.

4. Соціологічний та психологічний підходи, побудовані на результатах досліджень комунікації у психології, яка є наукою про поведінку окремої людини, групи людей або суспільства в цілому відповідно до їх менталітету; та соціології, яка вивчає взаємозв'язки соціальних структур³⁶.

Також потрібно зазначити, що Почепцов Г. виокремив підхід управління, що спрямований на дослідження комунікації як інструменту управління соціальними процесами та заснований на дослідженнях у таких галузях: державного управління, яке зосереджене на цілеспрямованому впливі держави на розвиток соціальних процесів та відносин; політології, що вивчає політичні процеси, явища та практику політичного управління³⁷.

Дослідження ролі комунікацій у публічному управлінні з позицій інформаційного та кібернетичного підходу відбулося відображення у праці Шеннона К. та Уівера У. «Математична теорія комунікацій». Цей підхід вирізняється тим, що комунікація розглядається як ключовий елемент будь-якої системи, управління якою базується на принципах зворотного зв'язку³⁸.

Кібернетичний підхід трактує комунікацію як фундаментальний елемент будь-якої системи, зокрема політичної, управління якою створюється на основі принципу зворотного зв'язку (позитивного чи негативного). Цей підхід обґрунтовується на дослідженні комунікації, де зворотний зв'язок виступає ключовим принципом, особливо в сучасному розумінні політичного управління.

На думку Дойча К., який аналізував природу комунікації з позицій кібернетики, уряд як суб'єкт публічного управління своєю мобілізацією політичної

³⁵ Почепцов Г. Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544>

³⁶ Лашкіна М. Нові підходи до комунікації в публічному просторі державного управління. Публічне управління: теорія та практика. №1 (13). 2013. URL: <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/1/02.pdf3> / 2013

³⁷ Почепцов Г. Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544>

³⁸ Weaver W., Shannon C. E. The mathematical theory of communication Univ. Of Illinois Press, 1963. С 35.

системи через контроль інформаційних потоків і комунікаційних процесів. Це включає взаємодію між середовищем і системою, а також координацію окремих її внутрішніх елементів³⁹.

Бєбик В. М. підкреслював, що комунікація займає виключно важливу роль у суспільному житті, забезпечуючи функціонування не тільки інформаційної, але й суспільної сфери. При відсутності комунікації неможливо здійснювати ефективну діяльність в правовій, економічній, соціальній, політичній сферах⁴⁰.

Поділяючи позиції попередніх дослідників щодо сутності комунікації, Мазур В. зазначає, що вона виконує об'єднувальну функцію, об'єднуючи органи публічного управління та громадськість в єдину систему. Ефективна комунікація має важливу перевагу, посилює зворотний зв'язок між адміністративним апаратом, управлінськими структурами, суспільством, окремими громадами та індивідами, а також виступає ключовим чинником демократизації суспільства⁴¹.

Комунікативна діяльність у сфері органів публічної влади забезпечує реалізацію інформаційного обміну, спрямованого на виконання управлінських функцій, що забезпечують комунікативну підсистему публічного управління⁴².

У сфері органів публічної влади термін «комунікація» розглядається як інструмент зв'язку з громадськістю, а також взаємодії між органами влади, громадянським суспільством та іншими суб'єктами управлінського процесу. Він також визначається як процес отримання, сприйняття, розуміння, засвоєння та поширення інформації. Багато дослідників підкреслюють, що комунікація сприяє організації спільної діяльності індивідів, а також формуванню конкурентних або конфліктних взаємин.

³⁹ Deutsch K. W. The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control. London, Free Press of Glencoe, 1963. 316 p.

⁴⁰ Бєбик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка : монографія. Київ : МАУП, 2005. С. 31.

⁴¹ Мазур В. Г. Комунікації як механізм взаємодії державних органів влади та громадськості на регіональному рівні. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=313>

⁴² Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні : навч. посіб. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. С. 12–13.

Значний внесок у розуміння сутності понять «інформація» і «комунікація» внесли вчені, які підкреслювали, що отримання, аналіз, передача та ефективне використання інформації є ключовими елементами функціонування органів публічної влади. Визначили, що в державному управлінні – це передусім реалізація рішень, заснованих на результативному використанні сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Таким чином, державне управління пов'язується не лише з комунікативними процесами, а переважно з управлінням та оптимізацією технологій, що забезпечують ці процеси.

Аналіз наведених підходів до трактування поняття «комунікація» показує про вибір численних варіантів його інтерпретації. Однак, попри різноманітність визначень, можна виокремити спільну рису: акцент на процесі обміну повідомленнями. Важливим аспектом для розуміння змісту цього поняття є те, що деякі окремі учасники комунікацію розглядають як елемент системи, тоді як сама комунікація стає складовою управлінського впливу. Слід зазначити, що мова йде саме про обмін інформацією, а не про її односторонню передачу.

Комунікація у сфері органів публічної влади є ключовим інструментом для формування демократичного суспільства та невід'ємним елементом публічної політики. Відкритість і прозорість публічного середовища потребують ефективних механізмів впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, заснованих на принципі зворотного зв'язку. Зважаючи на значні обсяги даних, якими оперує держава, виникає потреба в їх ефективнішому управлінні

Ефективна комунікація є одним із ключових чинників ефективного функціонування органів публічної влади. Вона забезпечує прозорість та підзвітність діяльності органів влади, сприяє взаємодії влади з громадянами, підвищує рівень довіри населення до органів публічної влади.

Комунікаційна складова у сфері органів публічної влади включає в себе різноманітні канали та інструменти донесення інформації, налагодження зворотного зв'язку, налагодження діалогу між владою та громадськістю. До

основних елементів комунікаційної складової можна віднести: офіційні вебсайти, соціальні мережі, пресконференції, публічні виступи, інформаційні кампанії тощо.

Ефективна комунікація в органах публічної влади сприяє кращому розумінню громадянами діяльності та рішень органів влади, підвищує рівень їхньої поінформованості та залучення до процесу прийняття рішень. Це, в свою чергу, підвищує рівень легітимності, довіри та підтримки влади з боку суспільства.

Органи публічної влади повинні приділяти значну увагу вдосконаленню комунікаційної складової своєї діяльності. Це передбачає впровадження сучасних комунікаційних технологій, розробку чіткої комунікаційної стратегії, навчання персоналу комунікативним навичкам, налагодження постійного діалогу з громадськістю.

Комунікаційна складова є важливим елементом ефективного функціонування органів публічної влади, що сприяє підвищенню їхньої відкритості, підзвітності та довіри з боку суспільства.

РОЗДІЛ II. КОМУНІКАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

2.1 Особливості комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством

У сучасному демократичному суспільстві комунікація між органами публічної влади та громадянським суспільством є ключовим механізмом забезпечення прозорості, підзвітності та ефективного врядування. Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, зокрема впровадження європейських стандартів публічного управління, висувають принципово нові вимоги до взаємодії державних інституцій та громадян. Дослідження зумовлене забезпеченням вдосконалення комунікативних стратегій, які сприяли налагодженню конструктивного діалогу, підвищенню рівня довіри населення до влади та забезпечення дієвої участі громадян у процесі прийняття управлінських рішень.

Комунікативний процес є найважливішим елементом комунікації, який забезпечує передачу інформації, ідей, емоцій та смислів між суб'єктами взаємодії. Його ефективність є основою побудови соціальних, професійних та міжособистісних відносин. У наукових дослідженнях комунікація розглядається як комплексний, багатогранний феномен, а комунікативний процес виступає її динамічним аспектом, що охоплює всі етапи передачі повідомлення – від формулювання до сприйняття.

До ознаки комунікативного процесу можна віднести:

- інтерактивність, тобто комунікативний процес передбачає взаємодію між мінімум двома сторонами – комунікатором (відправником) і реципієнтом (отримувачем). Ця взаємодія здійснюється у формі обміну повідомленнями;
- двосторонність, виявляється в ефективній комунікації, яка передбачає не лише передачу інформації, але й отримання зворотного зв'язку. Зворотний

зв'язок дозволяє уточнити зміст повідомлення, перевірити його розуміння та коригувати подальшу взаємодію;

- цілеспрямованість в комунікативному процесі відкривається в тому, що завжди має мету, яка визначає зміст, форму та засоби передачі інформації;
- залежність від контексту, тобто комунікація не відбувається у вакуумі, її ефективність залежить від соціального, культурного та ситуаційного контекстів. Вони впливають на значення, яке вкладається у повідомлення, та на його сприйняття;
- символічність відображається в передачі інформації, яка відбувається за допомогою символів, якими можуть бути слова, невербальні сигнали (жести, міміка) або візуальні зображення.

Ботвина Н. дослідила, для ефективного процесу спілкування, вона зазначає, що потрібно надати відповідь на наступні запитання:

- «Хто є одержувачем інформації?
- Яку інформацію хоче отримати одержувач?
- Яка інформація має надаватися?
- Якому методу отримання інформації надає перевагу одержувач?
- Яких результатів ми хочемо досягти, надаючи інформацію одержувачу?»⁴³

Бажинова О.А. розглядає термін «комунікація у державному управлінні визначається як рух інформації, інструмент діалогу між учасниками управлінського процесу, складова процесу взаємодії влади і громадянського суспільства»⁴⁴.

Як зазначає Почепцов Г. основними елементами комунікативного процесу є

1. «відправник (адресант) – суб'єкт (особа, група, організація, державна установа тощо), який «генерує ідеї або збирає інформацію та передає її конкретному або неуточненому одержувачу»⁴⁵. Відправник самостійно визначає, яка саме ідея

⁴³ Ботвина Н. В. Роль кінетичних невербальних засобів спілкування у міжнародній діловій комунікації. Вісник Академії адвокатури України. 2014. Число 1. С. 209-215.

⁴⁴ Бажинова О. А. Механізми комунікації влади та громадськості в умовах глобалізації. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/4/06.pdf>

⁴⁵ Почепцов Г. Нові комунікативні можливості у сфері державного управління. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/8049>

або інформація має бути предметом комунікативного обміну, а також, за необхідності чи можливості, визначає цільову аудиторію і методи (комунікативні канали), через які ця ідея або інформація буде передана;

2. «кодування, під яким розуміють процес перетворення ідей (інформації) на знаки та символи (зображення, звуки, мова, жести тощо), а також форму, придатну для трансляції певними каналами зв'язку (наприклад, відеозвернення голови ТГ, записане українською мовою з допомогою відеокамери)»⁴⁶. Кодування є критично важливим етапом у процесі комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством, оскільки воно перетворює ідеї та інформацію на знаки і символи, які придатні для трансляції через різні канали зв'язку. Для успішного комунікативного обміну важливо забезпечити, щоб ці знаки і символи були зрозумілими цільовій аудиторії, тобто щоб повідомлення було отримане і правильно інтерпретоване;

3. «повідомлення – ідея (інформація), закодована певним набором знаків і символів і підготовлена до передачі в певній формі одержувачу. Зашифроване повідомлення сприймається третьою стороною (яка не є власником декодера) лише як сигнал»⁴⁷;

4. «канали зв'язку – природні та штучні засоби зв'язку, за допомогою яких сигнал надходить від відправника до одержувача. Відправник має вибрати найбільш відповідний канал зв'язку для досягнення мети, при цьому він може не обмежуватися одним каналом, а використовувати кілька»⁴⁸. Наприклад, відеофайл можна транслювати через телебачення, розмістити на вебсайті або в соціальній мережі. Водночас кожен сигнал може передаватися лише через відповідний канал зв'язку. Щоб опублікувати інформацію з відеофайлу зі зверненням голови ОТГ в газеті, його необхідно перекодувати у текстовий формат. Це може частково змінити зміст повідомлення, оскільки в письмовому тексті важче передати емоції оратора,

⁴⁶ Там само.

⁴⁷ Там само.

⁴⁸ Там само.

його ставлення до промовленого, що зазвичай відображається в міміці, пантоміміці та інтонаціях;

5. «одержувач (адресат) – аудиторія або особа, яка отримує повідомлення та інтерпретує його»⁴⁹. Одержувач може бути як цільовою аудиторією (особою), так і випадковим. Якщо реакція на отримані ідеї або інформацію не потрібна або не виникає, комунікативний процес завершується;

6. «зворотний зв'язок – ланка зв'язку, метою якої є передача повідомлення-відповіді від одержувача відправнику. Повідомлення-відповідь надсилається одержувачем відправнику з метою підтвердження факту отримання повідомлення; уточнення змісту повідомлення; інформування про власну реакцію на зміст повідомлення. Зворотний зв'язок може здійснюватися за допомогою тих самих каналів зв'язку, що і перше повідомлення (прямі канали зв'язку), або інших. Наприклад, зворотний зв'язок може здійснюватися такими методами: трансляція інтерв'ю з громадянами на місцевому телеканалі, де вони висловлюють свою думку щодо теми; отримання листів від громадян; публікація відповідей на звернення в соціальних мережах тощо»⁵⁰.

Безрук В.М. до структури комунікативного процесу відносить чотири основні елементи такі, як: «відправник – особа, яка генерує ідею, або збирає та передає інформацію; власне інформація, безпосередньо повідомлення, яке має бути закодовано за допомогою символів; канали передачі інформації та засоби передачі інформації; одержувач – особа, для якої призначається інформація та яка інтерпретує її»⁵¹.

Будь-який орган публічної влади представляє собою соціальну організацію, яку можна розглядати з позицій теорії соціальної взаємодії. У цьому контексті такий орган слід визначати як форму взаємодії людей, спрямовану на виконання певної

⁴⁹ Там само.

⁵⁰ Там само.

⁵¹ Безрук В.М. Особливості розвитку комунікативної компетентності державних службовців. Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. Вип. 1(50). С. 139–148.

суспільно значущої функції. Дана взаємодія забезпечується та виражається через такі засоби:

- «система офіційних відносин, які регламентуються юридичними розпорядженнями;
- розподіл функцій, що у сукупності утворює горизонтальну спеціалізацію;
- субординації посад, що є вертикальною спеціалізацією;
- система комунікацій включають засоби і канали передачі інформації, яка рухається зверху вниз, знизу вгору і по горизонталі»⁵².

Варто підкреслити, що комунікативний процес має важливе значення у сфері публічного управління, незалежно від форми комунікації. Керівники органів публічного управління потребують інформацію, необхідну для прийняття рішень.

До особливостей комунікативного процесу можна віднести: етапність комунікативний процес складається з кількох основних етапів це кодування, передача, декодування та зворотній зв'язок; множинність засобів комунікації, тобто сучасний комунікативний процес охоплює широкий спектр засобів передачі інформації, включаючи усну і письмову мову, цифрові технології, візуальні матеріали та невербальні сигнали; емоційний компонент, окрім раціонального змісту, комунікація часто включає емоційну складову, яка впливає на ставлення учасників до повідомлення та на рівень його сприйняття; бар'єри комунікації, можуть виникати у процесі передачі повідомлення – мовні, культурні, психологічні або технічні, які ускладнюють або спотворюють взаємодію.

Таким чином, комунікативний процес є невід'ємною складовою ефективної взаємодії. Його успішність залежить від здатності комунікантів долати бар'єри, враховувати контекст і забезпечувати точне розуміння переданого змісту. У сучасному світі, де швидкість і якість передачі інформації набувають критичного

⁵² Майстренко К.М. Комунікації у діяльності органів публічної влади. *Публічне урядування*, (1 (29), 93-98. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-13](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-13)).

значення, дослідження особливостей комунікативного процесу є актуальним завданням різних галузей науки – від соціології та психології до лінгвістики та інформаційних технологій і звичайно займає особливе місце у публічному управлінні.

Комунікація відіграє ключову роль між органів публічної влади та громадянським суспільством, незалежно від її форми та змісту. Керівники всіх рівнів потребують інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Якісне наповнення інформаційних потоків має важливе значення для розуміння специфіки комунікативного процесу та формування ефективної комунікації в системі публічного управління.

Вкрай важлива роль притаманна процесу комунікації в органах публічної влади в незалежності від форми та змісту комунікації, про яку ведеться мова. На усіх рівнях необхідна інформація для ухвалення рішення. Змістовне наповнення інформаційних потоків має важливе значення для розуміння специфіки комунікативного процесу та створення ефективної комунікації в системі публічного управління, тому вищенаведені тези мають вагу для комунікативної діяльності органів публічної влади.

Важливим аспектом розуміння сутності комунікації у сфері державного управління є визначення поняття публічної інформації. Прийняття у 2011 році Закону України «Про доступ до публічної інформації» стало важливим кроком у забезпеченні відкритості та прозорості державних інституцій. Завдяки цьому закону громадяни та громадські організації отримали новий інструмент – законодавче закріплене право на доступ до публічної інформації. На сьогодні цей механізм активно використовується журналістами для проведення розслідувань, громадськими активістами у процесі моніторингу діяльності органів публічної влади та правозахисниками для захисту прав і свобод громадян.

Згідно з Законом України «Про доступ до публічної інформації», «публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-

яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом»⁵³.

У контексті діяльності органів публічної влади, публічною інформацією вважається вся інформація, що перебуває у їхньому володінні, включаючи документи, листи, фотографії тощо. Однак це не означає, що доступ до такої інформації є повністю необмеженим. Згідно із законодавством, доступ може бути відкритим або обмеженим на підставах, визначених правовими нормами. Зокрема, це стосується конфіденційної, таємної та службової інформації, яка підлягає особливим режимам захисту.

Процес публічної управлінської комунікації включає елементи, характерні для будь-якого комунікативного акту, серед яких:

- відправник-комунікатор (ініціатором комунікаційного процесу можуть виступати органи державного управління різних гілок і рівнів влади, організації громадянського суспільства або окремі громадяни);
- повідомлення (передана інформація може бути офіційною публічною, усною або письмовою, вербальною чи невербальною);
- одержувач (адресатами комунікації виступають суспільство загалом, окремі інститути громадянського суспільства чи окремі громадяни);
- канали передачі або поширення повідомлень (використовуються різні канали комунікації, зокрема міжособистісні, інституційні чи масові, а також формальні та неформальні засоби);
- канали зворотного зв'язку (інструментами для забезпечення зворотного зв'язку є звернення громадян, прохання чи інші форми громадської участі);

⁵³ Закон України «Про доступ до публічної інформації». Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. с. 314.

- процес кодування-декодування інформації (включає підготовку інформаційних повідомлень та їхню інтерпретацію аудиторією з урахуванням адекватного сприйняття);
- комунікаційні перешкоди (у процесі можуть виникати бар'єри технічного, семантичного, психологічного, невербального або соціокультурного характеру, що впливають на ефективність комунікації)⁵⁴.

Таким чином, публічна управлінська комунікація є складним багаторівневим процесом, який залежить від ефективності кожного із зазначених компонентів.

У процесі двостороннього обміну інформацією між органами публічної влади та громадянським суспільством необхідно здійснювати управління двома взаємопов'язаними, але спрямованими в різні сторони інформаційними потоками. Перший потік формується в державній та публічно-управлінській сферах, тоді як другий – у межах громадянського суспільства. Залежно від характеру взаємодії цих потоків, кількості учасників, цілей сторін, комунікаційних каналів, засобів і стратегій, формується відповідна система комунікації. Як смисловий компонент соціальної взаємодії та універсальна характеристика будь-якої діяльності, комунікація спрямована на обмін думками та інформацією, забезпечуючи досягнення взаєморозуміння між сторонами.

Для того щоб комунікаційна взаємодія між органами публічної влади та громадянським суспільством була якісною та ефективною для всіх, потрібна активна позиція обох сторін:

1. забезпечення інформаційної прозорості з боку органів публічної влади, своєчасне інформування громадськості про процес підготовки суспільно-політичних рішень, стимулювання дій відповідно до змісту інформаційного посилу, а також формування індивідуальної та колективної свідомості⁵⁵.

⁵⁴ Ладонько Л.С., Новікова Н.Л., Мірко Н.В. Основні аспекти комунікаційної взаємодії органів державної влади з громадськістю. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/4_2020/3.pdf

⁵⁵ Ладонько Л. С., Михайловська Е.В., Кунденко А.В. Децентралізація державного управління як основа публічного менеджменту на місцевому рівні. Актуальні проблеми державного управління. Харків, 2016. №2 (50). С. 1-5.

2. формування ефективної системи «зворотного зв'язку» передбачає залучення механізмів громадського контролю, експертизи, моніторингів та консультацій із громадськістю щодо питань, які мають пріоритетне значення для суспільства. Це включає оцінку ефективності дотримання законодавства, раціональності використання бюджетних коштів, прийняття рішень органами влади у сфері регуляторної політики, а також виконання державних, загальнонаціональних і місцевих програм розвитку, стратегічних документів, галузевих і регіональних планів розвитку⁵⁶.

Як указує Шавкун І.Г. результатом ефективного вирішення зазначених завдань може стати формування цілісної системи інформування громадськості про діяльність органів публічної влади. Це включає отримання об'єктивних даних, зокрема в динаміці, які відображають громадську думку щодо різних аспектів функціонування владних структур. Крім того, забезпечується можливість повноцінного врахування позиції громадян у процесі прийняття рішень органами влади, підвищення громадянської активності, залучення населення до вирішення питань місцевого значення, а також громадського обговорення нормативно-правових актів. Водночас такі заходи сприяють подоланню або послабленню комунікативних бар'єрів, зменшенню відчуження у відносинах між владою і громадськістю, зниженню необґрунтованих претензій до влади та зменшенню патерналістських настроїв у суспільстві⁵⁷.

Ефективна комунікація в органах публічної влади потребує врахування теоретико-методологічних засад комунікативних процесів. Вона є невід'ємним складником ухвалення управлінських рішень на всіх рівнях влади та забезпечує взаємодію між органами публічної влади, громадянським суспільством та іншими стейкхолдерами. Відтак, комунікація має ключове значення для підвищення якості

⁵⁶ Щодо активізації взаємодії організацій громадянського суспільства із органами державної влади : аналіт. зап. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/881/>.

⁵⁷ Шавкун І. Г. Комунікація як ефективний інструмент забезпечення «доброго врядування». Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. 2017. Вип. 1. С. 35-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnnt_2017_1_7.

та результативності діяльності органів публічної влади з громадянським суспільством.

Будь-який орган публічної влади являє собою соціальну організацію, яку з позиції теорії соціальної взаємодії необхідно визначати як форму взаємодії людей, спрямовану на виконання певної суспільно значущої функції. Така взаємодія забезпечується та виражається через наступні засоби.

Основними умовами ефективної взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством є:

- готовність учасників до зміцнення та поліпшення співпраці;
- зрілість громадських інститутів, що є необхідним для розуміння потреб та подальшого їх вираження, а також зацікавленість органів державної влади у співпраці;
- наявність чітко окреслених правових меж взаємодії влади і громадськості;
- налагоджена система зворотного зв'язку, що забезпечує постійний обмін інформацією та врахування громадської думки⁵⁸.

Дотримання зазначених умов сприяє підвищенню ефективності комунікації та посиленню партнерської взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством, що в свою чергу, позитивно впливає на якість державного управління та рівень довіри громадян до влади.

Ефективна та дієва взаємодія органів державної влади з громадянським суспільством забезпечується наявністю трьох основних складових:

1. Наявність у системі органів державної влади спеціалізованих відомств, установ, департаментів та відділів, безпосередньо відповідальних за налагодження співпраці з неурядовими організаціями.

⁵⁸ Ітченко Д.М., Назаренко В.П., Радченко А.Ю. Комунікативна взаємодія органів державної влади та суспільства: сутність та етапи налагодження. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Вип. 4 (15), 2018. С. 281.

2. Розроблена та затверджена державна програма, спрямована на сприяння розвитку взаємодії між державними органами та структурами громадянського суспільства.

3. Укладення письмових угод між органами державної влади та неурядовими організаціями щодо їх спільної діяльності⁵⁹.

Зазначені елементи є ключовими передумовами для забезпечення ефективного та результативного партнерства між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства. Їх реалізація сприяє посиленню участі громадськості у процесах прийняття управлінських рішень, підвищенню прозорості та підзвітності публічної влади.

Отже, можна стверджувати, що ефективна комунікація органів публічної влади з громадянським суспільством є складним, багатогранним процесом, який потребує системного підходу та постійного вдосконалення. Ключовими напрямками покращення комунікативної взаємодії є: впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток інструментів електронної демократії, підвищення рівня комунікативної компетентності службовців та забезпечення прозорості та відкритості владних процесів. Саме налагодження ефективної комунікації є не лише технічними завданнями, а важливою передумовою розвитку громадянського суспільства, забезпечення суспільної злагоди та підвищення якості управління.

⁵⁹ Архипова С.О., Дмитренко Н.О. Ефективна комунікація між органами державної влади та громадськістю як умова розвитку демократичного суспільства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. №1. С. 92-96.

2.2 Функції та види комунікацій у сфері взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством

Трансформація системи публічного управління в умовах становлення громадянського суспільства та розвитку демократичних інститутів актуалізує проблематику ефективної комунікативної взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства. Сучасні виклики державотворення вимагають принципово нових підходів до комунікативних процесів, сприятливих забезпечити прозорість, підзвітність та результативність публічного врядування.

У сучасних умовах процес державотворення набуває особливого значення, оскільки він передбачає створення ефективної системи публічного управління, яка забезпечує трансформацію України у правову, європейську державу з високим рівнем якості життя, демократії, політичної та соціальної стабільності. Досягнення цієї мети можливе лише за умови розробки оптимального механізму функціонування органів публічної влади, який відповідає сучасним викликам розвитку ринкової економіки, демократичним перетворенням у суспільстві та ґрунтується на активній взаємодії з громадянським суспільством.

Ефективне публічне управління в Україні може бути реалізоване через інтеграцію сучасних наукових досягнень у сфері державотворення, удосконалення законотворчої та нормативної діяльності, впровадження передових організаційно-управлінських практик, реформування державного апарату та забезпечення його сучасною матеріально-технічною базою. Адаптація вітчизняної практики управління до сучасних глобальних тенденцій та європейських стандартів відкриває можливості для значного підвищення ефективності системи публічного управління, сприяючи позитивним змінам у політичній, економічній і соціальній сферах України.

Комунікаційна взаємодія між органами публічної влади та громадянським суспільством базується на системі принципів, які забезпечують ефективність комунікаційних процесів, сприяють підвищенню довіри до влади, а також

залученню громадян до участі в управлінських процесах. До основних принципів такої взаємодії можна віднести:

- принцип прозорості та відкритості, даний принцип передбачає забезпечення вільного доступу громадян і організацій громадянського суспільства до інформації про діяльність органів публічної влади. Відкритість сприяє зміцненню довіри між владою і громадськістю, підвищенню підзвітності державних інституцій та зменшенню рівня корупції;

- принцип двосторонньої комунікації, закладається в тому, що ефективна взаємодія вимагає не лише передачі інформації від органів влади до громадян, але й організації зворотного зв'язку. Врахування думок, пропозицій та запитів громадянського суспільства є важливою складовою процесу прийняття рішень⁶⁰;

- принцип участі, тобто громадянське суспільство повинно мати можливість впливати на формування та реалізацію державної політики. Даний принцип реалізується через механізми консультацій, громадських обговорень, участь у дорадчих органах, подання петицій, моніторинг та оцінку діяльності органів влади;

- принцип рівноправності, усі суб'єкти громадянського суспільства повинні мати рівні можливості для взаємодії з органами влади, незалежно від їхнього соціального статусу, географічного положення чи інших характеристик⁶¹;

- принцип законності, полягає в тому, що усі форми комунікації між органами публічної влади та громадянським суспільством мають здійснюватися відповідно до чинного законодавства, що забезпечує захист прав і свобод усіх учасників комунікаційного процесу;

- принцип довіри та партнерства, полягає у взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством має базуватися на принципах довіри, конструктивного діалогу та співпраці. Це сприяє спільному вирішенню суспільно

⁶⁰ Комунікативна діяльність в державному управлінні: навч. пос. / Н.М. Драгомирецька, К.С. Кандагура. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 180 с.

⁶¹ Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування: навч. посіб. / уклад. Гошовська В.А. та ін. Київ: К.І.С., 2016. 130 с.

важливих завдань і формуванню позитивного ставлення громадян до державних інституцій;

- принцип адаптивності та інноваційності, саме у сучасних умовах важливим є використання інноваційних підходів до комунікації, зокрема цифрових технологій, для оперативного реагування на виклики суспільства та забезпечення ефективності комунікацій⁶²;

- принцип підзвітності, відображається в тому що органи публічної влади зобов'язані звітувати перед громадянами про свої рішення, дії та досягнуті результати. Це забезпечує підвищення рівня довіри до влади та зростання громадянської активності.

Дотримання зазначених принципів створює основу для якісної комунікаційної взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством, що сприяє ефективності публічного управління, розвитку демократії та забезпеченню сталого суспільного розвитку.

У системі органів публічної влади комунікаційна взаємодія відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування управлінської системи та досягненні стратегічних цілей. Основними завданнями такої взаємодії є координація діяльності органів публічної влади, спрямована на узгодження стратегій і планів дій, що дозволяє гармонізувати різні аспекти управління та сприяти досягненню спільних результатів⁶³.

Даний вид комунікації забезпечує, обмін інформацією, проведення консультацій, обговорення і спільне планування на основі аналізу ризиків і можливостей, пов'язаних із реалізацією стратегій. Здійснює узгодження розподілу ресурсів (фінансових, людських, матеріальних тощо) для ефективного виконання

⁶² Дрешпак В.М. Комунікації в публічному управлінні: навчальний посібник. Дніпро: ДРІДУ НАДУ. 2015. 168 с.

⁶³ Золенко А.С., Джаїн П.К. Концептуальна модель комунікативної взаємодії органів публічного управління. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2021. Випуск 26. С. 38-42. URL: <http://pagjournal.iei.od.ua/archives/2021/26-2021/7.pdf>

стратегій і планів дій. Розробляє детальний план дій, які включають визначення конкретних завдань, розподіл відповідальності та встановлення контрольних точок.

Для уникнення дублювання зусиль і забезпечення ефективності функціонування системи органів публічної влади здійснюється координація дій між різними підрозділами й відділами. Усі учасники управлінського процесу беруть на себе спільну відповідальність за досягнення стратегічних цілей, що стимулює взаємодію та колективний контроль. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти проблеми, здійснювати їх аналіз і оперативно коригувати дії для досягнення запланованих результатів.

Взаємодія органів публічної влади є ключовим механізмом забезпечення ефективного управління суспільством і державою, спрямованим на вирішення широкого спектра соціальних, економічних, політичних та інших проблем. Її метою є досягнення стабільності та сталого розвитку, захист прав і інтересів громадян, а також раціональне використання ресурсів країни⁶⁴.

Сфера впливу взаємодії охоплює практично всі аспекти державного управління: розробку та впровадження законодавства, виконання державних програм, надання адміністративних послуг, регулювання господарської діяльності та вирішення соціальних питань. Крім того, ця взаємодія є вирішальною у формуванні стратегій розвитку країни та її регіонів, що дозволяє адаптувати державну політику до сучасних викликів і потреб.

Ефективна комунікаційна взаємодія органів публічної влади має системний вплив на всі основні сфери суспільного життя, зокрема соціальну, економічну, екологічну, політичну, а також сферу національної безпеки й оборони⁶⁵.

Ця взаємодія є основою для формування злагодженої системи управління, яка відповідає сучасним умовам і потребам суспільства, забезпечуючи досягнення

⁶⁴ Майстренко К. М. Комунікації у діяльності органів публічної влади. Публічне урядування. 2022. № 1 (29). С. 93-98. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-13](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-13)

⁶⁵ Ганущин С. Теоретико-методологічні засади становлення комунікативної системи публічного управління. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2018. Вип. 21. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/151073-tekststatti326495-1-10-20181214.pdf>.

стратегічних цілей держави. Таким чином, ефективна координація та комунікація органів публічної влади є необхідною умовою для побудови стабільного, демократичного та розвинутого суспільства.

Ломакіна Т. дослідила, що комунікаційна взаємодія в економічній сфері є важливим механізмом регулювання господарської діяльності, стимулювання економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності країни. Її ключовими завданнями є співпраця органів публічної влади з метою визначення стратегічних цілей економічного зростання, розробки бюджетних планів, податкової політики та регулювання фінансового сектору. Така взаємодія спрямована також на контроль функціонування ринків і сприяння інноваціям, що дозволяє створити сприятливий клімат для бізнесу⁶⁶.

Особливу увагу приділено підтримці підприємництва та інноваційних компаній через надання фінансових ресурсів, доступу до ринків і формування умов для їхнього розвитку. Ці заходи сприяють економічній стабільності, зростанню продуктивності та покращенню якості життя громадян.

Ефективна комунікація в економічній сфері дозволяє уникнути конфліктів, забезпечує стабільність економічних процесів і підтримує інноваційний розвиток. Вона є необхідною умовою для досягнення стійкого економічного зростання, посилення конкурентних переваг країни та підвищення добробуту суспільства⁶⁷.

Екологічна сфера є однією з ключових областей комунікаційної взаємодії органів публічної влади, в межах якої реалізуються заходи, спрямовані на раціональне використання природних ресурсів та вирішення екологічних проблем. Ця взаємодія включає, розроблення та впровадження законодавчих актів і політик, спрямованих на охорону навколишнього середовища та забезпечення сталого використання природних ресурсів. Також формування та реалізацію механізмів

⁶⁶ Lomakina T. The integrated approach to communication in public administration. East journal of security studies. 2019. № 41. P. 260-269. URL: <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/68>.

⁶⁷ Ганущин С. Теоретико-методологічні засади становлення комунікативної системи публічного управління. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2018. Вип. 21. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/151073-tekststatti326495-1-10-20181214.pdf>.

контролю, які забезпечують дотримання екологічних стандартів і норм, звичайно співпрацю з громадськістю, громадськими організаціями та активістами з метою врахування суспільних потреб і думок щодо збереження природи. Взаємодія з міжнародними організаціями та іншими державами для розв'язання глобальних екологічних проблем, зокрема, зміни клімату, збереження біорізноманіття та інших актуальних питань⁶⁸.

Комунікаційна взаємодія органів публічної влади у цій сфері спрямована на прийняття комплексних і ефективних рішень, які забезпечують збереження довкілля та сприяють сталому екологічному розвитку. Крім того, вона є важливою складовою для створення умов, які гарантують майбутнім поколінням збереження природних ресурсів і чистого довкілля.

Комунікативна взаємодія органів публічної влади в політичній сфері є ключовим механізмом забезпечення функціонування демократичної системи та підтримки суспільної стабільності. Вона спрямована на створення ефективної законодавчої бази, впровадження політики відповідно до чинних законів, а також проведення громадських слухань, консультацій і діалогів між владою та громадянським суспільством.

Важливим аспектом цієї взаємодії є обмін інформацією та думками між політичними партіями та фракціями, що сприяє врахуванню різних точок зору та формуванню збалансованих рішень⁶⁹.

Ефективна комунікація в політичній сфері є основою демократичних процесів, забезпечуючи врахування інтересів громадян, сприяючи розумінню суспільних потреб і підтримуючи стабільність. Така взаємодія створює передумови для подальшого розвитку суспільства, забезпечуючи прозорість і легітимність прийняття рішень у державному управлінні.

⁶⁸ Ломакіна Т.А., Марова С.Ф. Актуальні проблеми відносин та взаємодії в публічних комунікаціях. Публічне управління та митне адміністрування. 2021. № 2 (29). С. 17-21. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4415>.

⁶⁹ Ollivier-Yaniv C. La communication gouvernementale, un ordre en négociation. Revue française d'administration publique. 2019. № 3/171. P. 669-680. URL: <https://www.researchgate.net/publication>

На думку Благодарного А. та Кононець О., комунікаційна взаємодія органів публічної влади у сфері оборони та безпеки є ключовим елементом забезпечення національної безпеки, захисту держави та її громадян. Вона охоплює формування та реалізацію політики безпеки, розробку планів реагування на кризові ситуації, а також своєчасне інформування про ризики й загрози.

До основних аспектів цієї взаємодії належать: укладення міжнародних угод у сфері оборони, участь у миротворчих місіях, організація рятувальних операцій і координація діяльності служб безпеки. Значну роль відіграє ідентифікація та попередження кіберзагроз, а також удосконалення заходів їх нейтралізації⁷⁰.

Ефективна комунікація у сфері безпеки та оборони сприяє своєчасному реагуванню на загрози, мінімізації ризиків і збереженню життя населення. Вона забезпечує стабільність як на національному, так і на міжнародному рівнях, що є важливим чинником підтримання загальної безпеки та стратегічної стійкості держави.

В умовах сьогодення у зв'язку з збройною агресією російської федерації в Україні питання комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством посідає одне з центральних місць.

Особливого значення набуває здатність органів публічної влади не тільки транслювати інформацію, але й створювати дієві механізми зворотного зв'язку, залучення громадян до процесів прийняття рішень, які також впливають на національну безпеку.

На основі розглянутих положень встановлено, що метою комунікаційної взаємодії є розв'язання проблем та завдань, координація дій, а також забезпечення легітимності та демократії. Зокрема, комунікаційна взаємодія органів публічної влади спрямована на спільне вирішення складних проблем, що стосуються суспільства, економіки, екології, оборони та безпеки. Органи влади працюють

⁷⁰ Благодарний А., Кононець О. Стратегічні комунікації у секторі безпеки і оборони України. Молодий вчений. 2023. № 1 (113). С. 5-9. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-1-113-2>.

спільно для досягнення стратегічних цілей держави, координуючи свої дії та ресурси. Комунікаційна взаємодія з громадянським суспільством та іншими суб'єктами сприяє досягненню демократичних принципів, залучає громадян до процесу управління та підвищує легітимність урядових органів.

Українські науковці зазначають, що у процесі комунікаційної взаємодії виокремлюються специфічні функції, зокрема інформаційно-комунікативна та регулятивно-керуюча функції. Потрібно зазначити, що ««особливістю інформаційно-комунікативної функції комунікацій є те, що інформація не просто передається – приймається, а й формується, що є важливим моментом для творчого продуктивного спілкування. Завдяки інформаційно-комунікативній функції здійснюється вирівнювання відмінностей у вихідній інформованості партнерів. Регулятивно-керуюча функція виявляється у тому, що з цієї функції можна регулювати, власну поведінку та поведінку інших людей»⁷¹.

Драчов Є. зазначає, що «при реалізації основних управлінських функцій – таких як планування, організація, мотивація, координація, аналіз та контроль – комунікація виступає як інтегруючий фактор. Використовуючи інформаційні потоки, вона спрямовує повідомлення від однієї ланки до іншої відповідно до встановлених цілей. По суті, система обробки інформації слугує об'єднувальною функцією для всіх підсистем або підрозділів управління»⁷².

В своїх наукових дослідження Дрешпак В.М. пропонує певний поділ на внутрішні та зовнішні функції, тобто «формування та підтримання усталених комунікативних зв'язків між елементами системи публічного управління та ними й елементами середовища; виробництва та зберігання значень і смислів, носіями яких є елементи її семіотичної підсистеми, що забезпечує генерування та збереження управлінської інформації, а також створює ідейно смисловий каркас системи

⁷¹ Ганущин С. Теоретико-методологічні засади становлення комунікативної системи публічного управління. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2018. Вип. 21. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/151073-tekststatti326495-1-10-20181214.pdf>.

⁷² Драчов Є. В. Сутність та функції комунікації в системі державного управління. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 159-167. URL: http://nbuv.gov.ua/Nvamu_upravl_2014_3_20.

публічного управління»⁷³. Вчений зазначив, що зовнішні функції органів публічної влади виконують важливу роль у забезпеченні ефективної комунікації, відображенні змістовних характеристик управлінських процесів та впливі на соціальну взаємодію. Трансляційна функція спрямована на забезпечення обміну інформацією як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі, це підкреслює важливість встановлення та підтримання комунікаційних зв'язків, які дозволяють системі адаптуватися до змін та взаємодіяти з іншими суб'єктами. Номінативна функція підкреслює використання семіотичних елементів для відображення сутності предметів, явищ і процесів, притаманних системі публічного управління, що дозволяє формувати уявлення про структури та явища через чітко визначені символи чи терміни, що є ключовим для розуміння ідентичності системи. А функція соціального управління акцентує на використанні комунікаційних інструментів для спрямування людської діяльності, забезпечення її ціннісного змісту та координації соціальних зусиль.

Загалом ці функції демонструють важливість комунікації у формуванні ефективної роботи органів публічної влади, яке ґрунтується на інформаційній відкритості, семантичній точності та соціальній спрямованості.

Як зазначає Грицяк Н.В., що одним з головних поділів на дві групи функцій комунікації органів публічної влади є інформаційно-комунікативна функція і регулятивно-керуюча функція. «Особливістю інформаційно-комунікативної функції комунікацій є те, що інформація не просто передається – приймається, а й формується, що є важливим моментом для творчого продуктивного спілкування. Завдяки інформаційно-комунікативній функції здійснюється вирівнювання відмінностей у вихідній інформованості партнерів. Регулятивно-керуюча функція виявляється у цьому, що з цієї функції можна регулювати, власну поведінку та поведінку інших людей»⁷⁴.

⁷³ Дрешпак В.М. Комунікації в публічному управлінні: навчальний посібник. Дніпро: ДРІДУ НАДУ. 2015. 168 с.

⁷⁴ Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / С.Г. Соловйов та ін. ; заг. ред. д. держ. упр., проф. Н.В. Грицяк. Київ : К.І.С., 2015. 320 с

Комунікаційна взаємодія між органами публічної влади та громадянським суспільством виконує низку важливих функцій, спрямованих на забезпечення ефективності управлінських процесів, підвищення довіри громадян до влади та розвиток демократичного суспільства.

Однією з основних являється, інформаційна функція, за допомогою даної функції забезпечується передача необхідної інформації між органами публічної влади та громадянським суспільством, що сприяє інформуванню населення про діяльність державних інституцій, ухвалені рішення, законодавчі ініціативи та адміністративні послуги. Водночас органи публічної влади отримують від громадськості зворотну інформацію про актуальні проблеми та соціальні потреби.

Комунікативна функція спрямована на забезпечення двостороннього обміну інформацією, який створює умови для діалогу між органами публічної влади та громадянським суспільством. Ефективна комунікація сприяє налагодженню взаєморозуміння, що є необхідним для досягнення спільних цілей.

Під роз'яснювальною функцією розуміється те що органи публічної влади через комунікаційні механізми пояснюють громадянам суть своїх рішень, політик і заходів, що допомагає зменшити ризик виникнення непорозумінь, конфліктів і суспільного напруження.

Завдяки контролюючій функції налагоджується комунікації громадянського суспільства та отримує можливість здійснювати контроль за діяльністю органів влади, забезпечуючи прозорість і підзвітність їхніх дій. Такий контроль сприяє підвищенню ефективності роботи публічних інституцій і дотриманню принципів демократичного управління.

Координуюча функція «націлена на забезпечення координації владних припливів суб'єкта управління відповідно до параметрів об'єкта управління, та їх можливих змін»⁷⁵.

⁷⁵ Топольницька Т.Б. Комунікативний аспект у формуванні іміджу органів публічної влади. Електронне наукове видання «Економіка та суспільство». 2019. Вип. 20. С. 593–594.

Мотиваційна функція виконує роль стимулу для активної участі громадян у суспільно-політичному житті, залучаючи їх до процесів прийняття управлінських рішень, обговорення політичних ініціатив і реалізації соціальних проектів.

Реформаторська функція, розкривається завдяки зворотному зв'язку від громадянського суспільства органи публічної влади отримують можливість коригувати політику, адаптувати свої рішення до реальних потреб населення, а також формувати нові стратегії для вдосконалення державного управління.

Експресивна функція дозволяє громадянам і громадським організаціям висловлювати свої думки, погляди, пропозиції та оцінки щодо роботи органів влади, що сприяє формуванню громадської думки як важливого інструменту соціального впливу⁷⁶.

Усі зазначені функції взаємопов'язані, утворюючи цілісну систему комунікаційної взаємодії, яка слугує основою для зміцнення партнерських відносин між органами публічної влади та громадянським суспільством. Це, у свою чергу, сприяє демократизації публічного управління, підвищенню його прозорості та забезпеченню ефективного реагування на потреби громадян.

Отже, дослідження функцій комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством підтверджує її ключову роль у забезпеченні ефективності управління, зміцненні демократичних процесів та налагодженні партнерських відносин між владою і суспільством.

Комунікація між органами публічної влади і громадянським суспільством виступає не лише інструментом обміну інформацією, але й важливим механізмом зміцнення довіри до органів державної влади, підвищення підзвітності та забезпечення участі громадян у прийнятті рішень. Це сприяє легітимності управлінських дій, зниженню соціальної напруги та створенню сприятливих умов для впровадження демократичних реформ.

⁷⁶ Драчов Є. В. Сутність та функції комунікації в системі державного управління. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 159-167. URL: http://nbuv.gov.ua/Nvamu_upravl_2014_3_20.

Таким чином, функції комунікаційної взаємодії є важливим елементом публічного управління, що забезпечує синергію між органами публічної влади і громадянським суспільством, стимулює розвиток громадянської активності та сприяє досягненню суспільно значущих цілей.

2.3 Форми та методи комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством

У сучасних умовах демократичної трансформації суспільства особливого значення досягається ефективна комунікаційна взаємодія органів публічної влади та громадянського суспільства. Процеси глибоких соціально-політичних перетворень в Україні вимагають принципово нових підходів до комунікативної діяльності, сприяючих забезпеченню прозорості, підзвітності та результативності публічного врядування.

Сучасний світовий досвід демонструє, що тільки при систематичній взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством можлива належна реалізація функцій та отримання підтримки з боку громадськості.

Комунікативна взаємодія громадянського суспільства з органами публічної влади може здійснюватися у різних формах і з використанням різноманітних методів, залежно від мети та специфіки діяльності суб'єктів, обсягу повноважень органів публічного управління та масштабу взаємодії.

Турій О. вважає, що до сфер комунікаційної взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства, потрібно відносити:

- «участь інститутів громадянського суспільства в розробці та обговоренні проектів нормативно-правових актів із питань, що стосуються соціально-економічного розвитку держави, інтересів широких верств населення, прав і свобод людини і громадянина;
- здійснення громадського контролю за діяльністю органів публічного управління з вирішення проблем, що мають важливе суспільне значення;
- утворення спільних дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки при формуванні та реалізації державної політики;
- співпрацю органів публічного управління з інститутами громадянського суспільства в частині підготовки та перепідготовки державних

службовців, у тому числі з питань ефективної взаємодії влади та громадськості, розробки форм участі широких верств населення у формуванні та впровадженні громадської політики;

- моніторинг та аналіз громадської думки органами публічного управління, забезпечення своєчасного реагування на громадські пропозиції та зауваження;

- реалізацію спільних проєктів інформаційного, аналітично-дослідницького, соціального спрямування»⁷⁷.

На сьогоднішній день в Україні використовуються наступні форми взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством:

- консультації з громадськістю, дана форма дозволяє залучати громадян та інститути громадянського суспільства до процесу вироблення та ухвалення управлінських рішень. Проведення різноманітних публічних обговорень, круглих столів, експертних нарад сприяє врахуванню громадської думки та підвищенню прозорості діяльності влади;

- громадські ради та інші консультативно-дорадчі органи, дані утворення при органах публічної влади постійно діючих дорадчих формувань за участю представників громадськості забезпечує систематичне залучення інститутів громадянського суспільства до процесу вироблення управлінських рішень та здійснення громадського контролю;

- інформування та звітування, тобто оприлюднення публічної інформації, звітів про діяльність, організація «гарячих ліній» і прямих ефірів сприяє підвищенню прозорості та підзвітності органів публічної влади перед громадянським суспільством;

- громадський контроль, здійснює моніторинг діяльності органів влади, проведення громадських експертиз та антикорупційних перевірок дозволяє

⁷⁷ Турій О. В. Окремі аспекти взаємодії організацій громадянського суспільства з органами державної влади як фактор розвитку громадянського суспільства. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 8. Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1115>

здійснювати незалежну оцінку ефективності та доброчесності публічного управління;

- спільні проекти та ініціативи, тобто реалізація місцевих програм, спільне розв'язання актуальних соціальних проблем сприяє налагодженню конструктивної партнерської взаємодії між органами влади та громадськістю;

- петиції та електронні консультації, здійснюються за допомогою подання електронних звернень, голосування за електронні петиції демонструє застосування сучасних електронних комунікаційних технологій для активізації участі громадян у процесах публічного управління.

Зазначені форми взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства в Україні забезпечують різноманітні канали комунікації, залучення громадськості до прийняття управлінських рішень і здійснення публічного контролю, що в сукупності сприяє підвищенню ефективності, прозорості та легітимності публічного управління.

Згідно зі структурою процесу комунікаційної взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством, виділяють кілька основних видів публічної комунікації: консультаційну, інформаційну, партнерську та діалогову.

Інформування представляє собою односторонній процес передачі інформації органами влади загалом або окремим зацікавленим групам чи установам, що представляють спільні інтереси. Прикладами інформування є розміщення інформації на інформаційних стендах, публікації у засобах масової інформації, розповсюдження матеріалів на офіційних веб-порталах органів влади, щорічні звіти, а також надання інформації на запити громадян.

Консультування являє собою процес безпосереднього обміну інформацією, ідеями, думками, враженнями та порадами між суб'єктами з метою врахування точки зору іншої сторони. Це сприяє оптимізації діяльності органів публічного управління та формуванню позитивного ставлення громадськості до їхньої

діяльності⁷⁸. Як приклад можна навести це участь громадськості в комісіях експертних чи громадських радах.

Діалог представляє собою двосторонній процес обміну інформацією між урядом і громадськістю, який має бути визначений чітко, задачі та цілі мають окреслюватися конкретно та зрозуміло для того щоб отримати позитивний та очікуваний результат. У контексті взаємодії органів публічного управління та громадських організацій такий діалог може реалізовуватися через особливості прийому громадян керівниками, пресконференції, громадського слухання, діяльності громадських рад, загальних зборів, а також засідання органів публічного управління з представниками підприємств⁷⁹.

Партнерство, у своїй заявці, є найвищою формою співпраці між органами влади та громадськістю, яка забезпечує взаємну відповідальність за досягнення спільних цілей. Як форма комунікації, партнерство включає комплекс дій, спрямованих на спільний пошук рішень, розробку нових підходів до розв'язання проблем та їх подальшу реалізацію. Прикладами партнерських відносин може бути впровадження соціального договору, механізмів соціального замовлення тощо. Водночас громадяни через таку співпрацю сприяють формуванню позитивного іміджу свого міста або громади.

Парсонсон В. виокремлює наступні методи комунікаційного впливу, які використовуються на практиці в органах публічної влади:

– «інформування – передачу управлінської інформації (включно з законами, положеннями, указами, розпорядженнями, директивами, інструкціями, тощо). Для того, щоб дістатись до адресата, інформація повинна відповідати конкретним правилам: бути чіткою, стислою, змістовною, доступною, зрозумілою;

⁷⁸ Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні : навч. посіб.Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с. Режим доступу: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3136/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B0%96.pdf>

⁷⁹ Мамонтова Е. В. Етикет державної символіки як універсальна норма офіційної комунікації: зовнішньополітичний аспект. Актуальні проблеми державного управління. 2019. № 2. С. 285-293.

– пояснення – широке та всебічне тлумачення інформації з конкретними даними, уточнення для полегшення сприйняття інформації. Практика управління використовує такі типи пояснень, як коментарі, інтерпретація, переказ та спрощення;

– переконання – вплив на свідомість, почуття, волю людей з метою формування в них свідомої участі у завданнях. Основними факторами ефективного переконання є: статус та повноваження того, хто переконує; вага викладених аргументів; емоційний стан людини, яку переконують; поради та пропозиції – рекомендації щодо змісту та технології виконання завдань. Вони ефективніші, коли походять від компетентних людей, до того ж викладені в простій та зрозумілій формі для виконавців»⁸⁰.

Форми прямого масового спілкування характеризуються складною структурою, яка потребує роботи організаційної підготовки. Водночас такі форми часто обґрунтовуються на безпосередніх контактах між учасниками комунікаційного процесу та більшої безособової аудиторії. До цього типу комунікації належать, зокрема, мітинги, громадське слухання та інші масові заходи.

Громадські слухання – являються єдиною з ключових форм взаємодії місцевої громади з органами місцевого самоврядування. Вони передбачають право громадян на зустрічі з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени громади мають можливість висловлювати свої пропозиції, обговорювати актуальні питання та порушувати проблеми місцевого значення, пов'язані із владою. Відповідно із законодавством, таке слухання здійснюється не рідше одного разу на рік. Як приклад громадських слухань можна навести обговорення питань про закриття закладів освіти⁸¹.

⁸⁰ Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики; пер. з англ. К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 549 с.

⁸¹ Подорван А. Ф. Принцип зворотного зв'язку як основа комунікацій органів державної влади з громадськістю. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=68>

Пропозиції, що були надані за підсумками громадських слухань, обов'язково мають бути розглянуті органами публічної влади. Порядок організації та проведення громадських слухань визначений статутом територіальної громади.

«Як спосіб безпосереднього спілкування з певною організаційною та технічною підтримкою, який використовується для передачі оперативних повідомлень або звернень, отримання консультацій телефоном або електронною поштою»⁸², являється гаряча лінія.

Прикладом взаємодії органів влади з громадянами є «Урядова гаряча лінія», яка обслуговує канал для звернень громадян, зокрема зі скаргами на діяльність органів публічної влади. Завдяки оперативному регулюванню проблеми, забезпечує цю прозорість діяльності органів публічної влади та забезпечує надійний зв'язок між владою і суспільством.

Змішана групова комунікація включає різноманітні форми взаємодії, спрямовані на залучення громадян до управлінських процесів. Серед таких форм можна виділити публічні консультації з громадськістю, проведення громадських експертиз та моніторинг діяльності органів влади. Крім того, до цієї групи належить поширення інформаційних матеріалів, таких як листівки, буклети та публікація громадських петицій. Такі інструменти не тільки інформують громадян, але й стимулюють їх до активної участі у вирішенні суспільно значущих питань, сприяючи формуванню партнерських відносин між державою та громадськістю.

Громадські консультації є інструментом взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством, спрямованим на залучення населення до управлінських процесів. Їх головна мета – забезпечити відкритість, прозорість і публічність діяльності державних установ, надаючи громадянам доступ до інформації.

⁸² Національна система опрацювання звернень до органів виконавчої влади «Урядовий контактний центр». URL: <https://ukc.gov.ua/dlyarozdilu-pro-tsentr/about/>

Консультації охоплюють широке коло питань, пов'язаних із соціально-економічним розвитком держави, окремих регіонів та громад, а також із реалізацією й захистом прав і свобод громадян. Вони сприяють налагодженню діалогу між владою та суспільством, зміцнюють довіру до публічного управління та підвищують ефективність прийняття рішень, враховуючи інтереси.

Таким чином, громадські консультації виступають дієвим механізмом демократизації управлінських процесів, забезпечуючи активну участь громадян у розв'язанні актуальних питань розвитку країни та окремих територій.

Громадська експертиза залучення інститутів громадянського суспільства до аналізу та оцінки діяльності органів державної влади. охоплює вивчення ефективності її прийняття управлінських рішень, їх реалізації та впливу на суспільство. Одним із ключових завдань громадської експертизи є підготовка рекомендацій і пропозицій щодо вирішення соціально значущих проблем, що дозволяють вдосконалити механізми управління, підвищити прозорість і підзвітність органів публічної влади⁸³.

Крім того, громадська експертиза сприяє зміцненню партнерських відносин між владою та громадянським суспільством, створюючи умови для конструктивного діалогу, зворотного зв'язку та спільного пошуку ефективних рішень. Завдяки цьому вона виступає елементом демократичних процесів і забезпечує підвищення рівня довіри до державних інституцій.

Громадський моніторинг – це «систематичне та всебічне вивчення діяльності органів публічного управління у сфері підготовки, прийняття та реалізації рішень з метою підвищення підзвітності та прозорості органів державної влади, суспільних інтересів, виявлення слабких місць та внесення необхідних змін до існуючої державної політики та процедур»⁸⁴.

⁸³ Іоненко Д. Громадська експертиза як засіб контролю правоохоронних органів громадянським суспільством. Науковий вісник Ужгородського університету. Політологія, соціологія, філософія. Вип. 15, 2010. С. 30-34.

⁸⁴ Почепцов Г. Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544>

Громадський моніторинг розвитку за участю державних установ, засобів масової інформації, наукових установ та представників громадянського суспільства. Його основні мета показують недоліки в діяльності органів влади та оцінки ефективності реалізації державної політики. Результати громадського моніторингу мають стати базою для вдосконалення управлінських процесів, коригування державної політики у випадках виявлення відхилень, а також для підготовки стратегічних документів, які можуть бути винесені на громаду.

Крім того, громадський моніторинг сприяє підвищенню прозорості та підзвітності влади, створюючи умови для посилення довіри громадськості до державних інституцій. Завдяки цьому інструменту можливе своєчасне реагування на суспільні виклики та формування більш збалансованих і ефективних управлінських рішень.

Однією з сучасних форм взаємодії між громадянським суспільством та органами публічної влади є електронна петиція – колективне звернення, адресоване Президенту України, Верховній Раді, Кабінету Міністрів чи органам місцевого самоврядування. Ця форма передбачає обов’язкове реагування з боку адреси (у формі відповіді чи рішення), якщо петиція набирає необхідну кількість голосів підтримки.

Основною перевагою електронної петиції як інструменту комунікації в системі публічного адміністрування є її зручність і доступність. За винятком традиційного збору підписів у паперовому вигляді громадяни можуть створювати та підтримувати петиції, реєструючись на офіційному веб-сайті відповідного органу чи громадської організації. Автори звернення створюють текст петиції в Інтернеті, а інші користувачі можуть отримати доступ, надаючи свої оцінки на підтримку⁸⁵.

⁸⁵ Закон України «Про звернення громадян». Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст. 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Додатковою перевагою цієї форми є можливість ознайомлення з текстом петиції кола відвідувачів широких сторінок – журналістів, депутатів, державних службовців, – що завдяки глибшому розумінню порушеної проблеми. Електронні петиції підвищують рівень участі громадян у публічному управлінні, сприяють прозорості та оперативності реагування влади на суспільні запити, а також посилюють громадський контроль за діяльністю державних інституцій.

Однією з нових форм комунікаційної діяльності є флешмоб, який вирізняється такими характеристиками, як масовість, знеособленість учасників, демонструє документальну фіксацію дій.

Особливістю політичного флешмобу, завдяки класичному, є його цілеспрямованість на висловлення соціально значущої позиції або привернення уваги до певної суспільної проблеми. Такий флешмоб виступає не лише засобом вираження громадянської думки, але й виконує низку важливих функцій. який, він має: організаційну функцію – об'єднання учасників навколо спільної ідеї або мети; реформаторську функцію – підтримку популяризації змін або нових підходів до вирішення суспільних питань; комунікативну функцію – забезпечення донесення ідей до широкої аудиторії; експресивну функцію – дозволяє учасникам емоційно і символічно виразити своє ставлення до певного питання⁸⁶.

Таким чином, політичні флешмоби стають інструментом громадянського активізму, спрямованим на формування громадської думки, посилення соціального впливу та підтримання діалогу між суспільством та владою. Вони відображають новітні тенденції комунікації в умовах цифрового суспільства, демонструючи, як колективна активність може сприяти соціальним і політичним змінам.

Дрешпак В. наводить всеукраїнський референдум як приклад змішаної форми масової комунікації між владою та громадськістю. «Всеукраїнський референдум – є одна з головних форм прямої демократії в Україні, спосіб здійснення влади безпосередньо українським народом, який полягає у прийнятті (затвердженні)

⁸⁶ Пашкевич М.Ю. Флешмоб як новий тип сучасної перформансної комунікації. № 3. 2018. С. 111-117.

громадянами України рішень з питань загальнодержавного значення шляхом таємного голосування в передбаченому законом порядку. Слід знати, що результати всенародного волевиявлення на всеукраїнському референдумі за народною ініціативою є остаточними і не вимагають схвалення будь-якими державними органами влади та є обов'язковими для громадян України, органів державної влади України, на яких вони поширюються»⁸⁷.

В ст. 7 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що місцевий референдум – «це форма вирішення питань місцевого значення територіальною громадою шляхом прямого волевиявлення, є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення. Предметом місцевого референдуму може бути будь яке питання, віднесене Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території»⁸⁸.

Форма непрямой комунікації між органами публічної влади та громадянським суспільством є основним напрямком дослідження в сучасній публічній адміністрації та теорії комунікацій.

Форма непрямой комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством представляє собою складний комунікативний механізм опосередкованої взаємодії, який характеризується низькими концептуальними особливостями таким як інституційні канали комунікації (електронні платформи громадських консультацій, інформаційно-аналітичні портали, механізми зворотного зв'язку через соціальні мережі та цифрові комунікативні простори, публічні звіти та інформаційні бюлетені); як комунікативні характеристики

⁸⁷ Дрешпак В. М. Інформаційний, комунікативний, семіотичний простори державного управління: спільне, відмінне, особливе. Публічне адміністрування: теорія та практика: електрон. наукове фах. видання.— 2012. Вип. 2 (8). URL: [dridu.dp.ua/zbirnik/2012-02\(8\)/12dvmsvo.pdf](http://dridu.dp.ua/zbirnik/2012-02(8)/12dvmsvo.pdf).

⁸⁸ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

(непряма комунікація передбачає опосередковану взаємодію, де безпосередній контакт між суб'єктами комунікації мінімізований⁸⁹. Основними шляхами трансляції інформації виступають інформаційно-технологічні платформи, які забезпечують багатовекторну комунікативну взаємодію); як функціональні особливості (інформування громадськості про державну політику, моніторинг громадської думки, забезпечення зворотного зв'язку, легітимізація управлінських рішень через громадське обговорення); як інструментальні механізми (онлайн-платформи електронної демократії, системи електронних петицій, інтерактивні форуми громадських обговорень, цифрові системи громадського моніторингу)⁹⁰.

Методологія дослідження таких комунікативних форм передбачає застосування міждисциплінарного підходу, що включає елементи соціальної комунікативності, теорії публічного управління, інформаційної соціології та політичної комунікативності.

Таким чином, форма непрямої комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством стає складним, багатовимірним феноменом, який потребує перманентного наукового переосмислення та адаптації до динамічних соціально-комунікативних трансформацій.

На сьогодні в Україні застосовуються різноманітні методи взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю, основними з них є:

- інформаційний запит громадян до органів державної влади чи місцевого самоврядування, що забезпечує право на доступ до публічної інформації відповідно до законодавства⁹¹;

⁸⁹ Козюпа О.А. Структурні характеристики процесів комунікації політичної влади та громадськості в умовах відкритості. Регіональні студії, 2023. С. 76-81.

⁹⁰ Юрченко В. Е. Моделі впровадження комунікативних механізмів у державному управлінні України. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 4. С. 157–164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2014_4_24.

⁹¹ Горбата Л.П. Діяльність структурних підрозділів органів публічної влади в контексті забезпечення їх інформаційної відкритості. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Том. 30 (69). № 3. 2019. С. 41-47.

- особистий прийом громадян посадовими особами органів влади та місцевого самоврядування, що дає можливість вирішувати питання громадян шляхом безпосереднього спілкування;
- телефонне звернення громадян до органів влади чи місцевого самоврядування, зокрема через спеціалізовані гарячі лінії, що забезпечують оперативне реагування на запити та пропозиції;
- електронне звернення громадян через офіційні веб-портали органів влади та місцевого самоврядування, яке дозволяє забезпечити зручність і доступність комунікації в цифровому форматі⁹².

Використання цих методів сприяє підвищенню прозорості, підзвітності органів публічної влади, а також залученню громадян до участі у процесах прийняття рішень.

Дослідження форм та методів комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством засвідчило, що ефективна комунікація є ключовою умовою для забезпечення демократичності, прозорості та ефективності публічного управління. У сучасних умовах взаємодія між владою та громадськістю набуває багатовимірного характеру, що зумовлює необхідність розмаїття підходів до її організації.

Різноманіття форм комунікації включає діалогові формати, такі як громадське слухання, зустрічі з громадянами, діяльність громадських рад і консультаційні платформи, які сприяють двосторонньому обміну інформацією та формуванню зворотного зв'язку. Методи комунікації охоплюють як традиційні способи (засоби масової інформації, пресконференції), так і сучасні інструменти цифрової комунікації, зокрема офіційні веб-сайти, соціальні мережі та електронні платформи участі.

⁹² Скляр І.В. Взаємодія органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства : методичні рекомендації у сфері відкритого урядування. 2023. 55 С.

Особливого значення у взаємодії виникає партнерство як найвища співпраця між органами публічної влади та громадянським суспільством. Партнерські проекти, соціальні договори та механізми соціального замовлення створюють умови спільної відповідальності за досягнення суспільно значущих цілей.

Таким чином, форми та методи комунікаційної взаємодії мають бути адаптовані до сучасних викликів, у тому числі цифровізації, збільшення очікування громадськості щодо прозорості влади та потреби залучення громадян до прийняття управлінських рішень.

РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

3.1. Удосконалення та розвиток комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством в Україні

Сучасний етап розвитку України характеризується динамічними змінами в суспільно-політичній сфері, що потребують якісного оновлення механізмів взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством. Одним із ключових чинників забезпечення ефективності цієї взаємодії є комунікаційна складова, яка виступає як інструмент формування довіри, забезпечення прозорості та залучення громадян до процесів ухвалення управлінських рішень.

Удосконалення комунікаційних механізмів у публічному управлінні є не лише нагальною потребою, а й стратегічним завданням на шляху до демократизації суспільних процесів. Це обумовлено зростаючими очікуваннями громадськості щодо відкритості діяльності органів публічної влади, а також необхідністю адаптації до викликів цифрової епохи, які змінюють характер комунікацій і вимагають впровадження інноваційних підходів до інформаційної взаємодії.

Україна, як демократична правова держава, прагне утвердитися у світовому інформаційному просторі, орієнтуючись на європейські стандарти інформаційної діяльності органів влади та демократичні принципи їх функціонування.

Особливе значення комунікаційна складова має в умовах реформування системи публічного управління в Україні, що супроводжується посиленням ролі громадянського суспільства. Інтеграція громадян у процеси публічного управління, запровадження принципів співучасті, горизонтальної комунікації та цифрової трансформації управлінських процесів стають ключовими передумовами підвищення ефективності державної політики та зміцнення демократичних інститутів.

Сучасне суспільство характеризується постійним зростанням, консолідацією та глобалізацією комунікаційних процесів. Обсяг і якість комунікацій постійно підвищуються, їх розвиток швидко прискорюється, все більше людей залучається до комунікативного процесу, а мережа комунікацій набуває глобальних масштабів.

Зростання комунікаційних можливостей відкриває нові перспективи, звільняючи громадян від попередніх обмежень, систем соціального контролю та примусу, забезпечуючи умови для формування власного представництва. Це сприяє розвитку інформаційного суспільства, де доступ до інформації та можливість участі у громадських процесах стають ключовими елементами демократичної взаємодії.

Водночас, виникають нові виклики, які пов'язані з інформаційною безпекою та контролем якості інформації, що вимагає комплексного підходу до управління комунікаціями на всіх рівнях.

Як зазначає Радченко О.В., що реалізації та вивчення громадської думки в Україні необхідно застосовувати наступні інструменти:

- «проведення соціологічних досліджень та спостережень (опитування, анкетування, аналіз змісту інформаційних матеріалів, фокус-групи);
- запровадження спеціальних розділів у друкованих та електронних ЗМІ;
- проведення експрес-аналізу коментарів, відповідей, інтерв'ю, інших матеріалів у пресі, на радіо, телебаченні для визначення становища різних соціальних груп;
- опрацювання та узагальнення зауважень та пропозицій, висловлених у зверненнях громадян;
- аналіз цільової інформації, отриманої у спеціальних вікнах»⁹³.

До проблем комунікації між органами публічної влади та громадянським суспільством в Україні можна віднести наступні:

⁹³ Радченко О. В. Комунікації в публічному управлінні: Програма та методичні рекомендації для слухачів за спеціальністю «Державне управління». Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2019. 40 с.

До першої проблеми відносим, низький рівень прозорості та відкритості органів влади. Однією з найбільших проблем у комунікаційній взаємодії є недостатня прозорість та відкритість діяльності органів публічної влади. Часто державні установи не надають громадянам вичерпної інформації про свою діяльність, що призводить до інформаційного вакууму. У результаті громадяни залишаються неінформованими щодо прийнятих рішень, реалізації державних програм і механізмів використання бюджетних коштів. Така ситуація формує недовіру до державних інституцій, створює ґрунт для поширення дезінформації та знижує легітимність влади. До причин цієї проблеми можна віднести наступні, це відсутність чітких регламентів щодо інформування громадськості, формальне виконання вимог законодавства про публічну звітність, обмеженість ресурсів для забезпечення прозорості діяльності.

До другої недостатнє використання цифрових технологій. Хоча в Україні спостерігається прогрес у впровадженні електронного уряду, проблема недостатнього використання цифрових технологій залишається актуальною. У містах і обласних центрах доступ до електронних сервісів покращується, але у сільських районах громадяни часто стикаються з обмеженим доступом до інтернету, а отже, і до можливостей електронного урядування. Недостатнє використання цифрових інструментів також пов'язане з такими факторами, як низький рівень технічного оснащення органів влади у віддалених регіонах, відсутність єдиної платформи для комунікації між владою і громадянами, слабка інтеграція різних електронних сервісів. Це звичайно ускладнює комунікацію, сповільнює прийняття рішень і обмежує можливості для залучення громадськості до процесів управління.

Наступною проблемою можна зазначити, слабкий зворотний зв'язок, тобто одним із найважливіших елементів демократичного управління є зворотний зв'язок між органами публічної влади та громадянським суспільством. Проте в Україні він часто залишається слабким і фрагментарним. Громадяни не завжди мають змогу

висловлювати свою думку щодо прийнятих рішень, а органи влади нерідко ігнорують звернення чи скарги населення. Проблема слабого зворотного зв'язку виявляється у наступних аспектах, таких як формальний підхід до обробки громадських запитів і петицій, недостатній розвиток механізмів громадських слухань, консультацій і обговорень, відсутність ефективної системи моніторингу громадської думки.

Усе це призводить до зниження активності громадян у суспільно-політичному житті та перешкоджає формуванню партнерських відносин між владою і громадськістю.

Також можна зазначити про недостатній рівень медіаграмотності. Медіаграмотність громадян відіграє важливу роль у ефективній комунікації між владою та суспільством. Низький рівень медіаграмотності ускладнює сприйняття офіційної інформації, збільшує ризики поширення маніпуляцій та фейкових новин, що підриває довіру до влади. Основні причини цієї проблеми полягають в тому що, брак систематичної освіти в галузі медіаграмотності, особливо серед старших вікових груп, низький рівень критичного мислення при оцінці інформаційних джерел, активна діяльність недобросовісних медіа та дезінформаційних кампаній.

Недостатня медіаграмотність також ускладнює взаємодію громадян з електронними платформами публічного управління, знижуючи ефективність впровадження цифрових інструментів комунікації.

Слід зазначити, що саме механізм комунікативної взаємодії слід трактувати як систему взаємопов'язаних правових, організаційних, інформаційних та комунікаційних процедур, що реалізуються органом публічної влади у співпраці з громадянським суспільством. Цей механізм повинен бути спрямований на сприяння взаєморозумінню, взаємодії та відкритості у процесі обміну інформацією, залучення громадськості до управлінських процесів, а також на врахування та задоволення інформаційних потреб суспільства шляхом застосування різноманітних інструментів та методів комунікації з метою досягнення

взаємовигідних результатів для всіх сторін та вирішення проблем комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільство⁹⁴.

Науковцями було запропоновано щоб у системі комунікаційної взаємодії розглядати: нормативно-правовий, організаційний, просвітницький, методичний та інформаційний механізми.

Нормативно-правовий механізм визначає, що «правове регулювання комунікаційної взаємодії шляхом дотримання нормативно-правових актів, використання засобів правового впливу з метою підвищення ефективності комунікацій між органами публічного управління та громадськістю, та іншими заінтересованими сторонами формування та розвиток правових відносин між ними»⁹⁵.

Організаційний механізм передбачає «взаємозв'язок об'єктів та суб'єктів комунікаційної взаємодії публічного управління з їх цілями, задачами, функціями, методами, формування комунікаційної оргструктури органів влади та місцевого самоврядування, налагодження комунікаційного взаємозв'язку, залучення громадськості у процеси прийняття рішень владними структурами. Причому даний механізм має певні межі впливу на об'єкт комунікаційної взаємодії та передбачає комплекс організаційних заходів, метою яких є формування та розвиток комунікаційної взаємодії між органами влади та представниками заінтересованих сторін»⁹⁶.

Цей механізм спрямований на визначення стратегічних напрямків розвитку комунікаційної взаємодії у сфері публічних комунікацій. Він охоплює стратегічне планування та прогнозування в цій галузі, організаційне регулювання публічних

⁹⁴ Рачинська О. А. Оптимізація механізмів комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 4. С. 158–164. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6545&i=>.

⁹⁵ Войтик О. Є., Лилик М. В. Модернізація комунікативної діяльності органів публічного управління. Демократичне врядування. 2022. Вип. 1(29). 2022. С. 71-82. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2022/aug/28644/220576verstka1-73-84.pdf>.

⁹⁶ Ollivier-Yaniv C. La communication gouvernementale, un ordre en négociation. Revue française d'administration publique. 2019. № 3/171. P. 669-680. URL: <https://www.researchgate.net/publication>.

комунікацій, здійснення заходів з виявлення, запобігання та вирішення проблем, а також локалізацію та нейтралізацію можливих наслідків.

Просвітницький механізм потрібно розглядати як «послідовну реалізацію комплексу поступових та чітких дій, які повинні базуватись на використанні відповідних методів управління комунікаціями та на цільовій орієнтації формування певного досвіду, як з боку громадськості і інших заінтересованих сторін, так і з боку органів публічної влади, спрямованого на підвищення рівня їх комунікаційної взаємодії»⁹⁷.

Для розвитку комунікаційної складової взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства в Україні в рамках цього механізму можуть бути організовані освітні заходи для громадян, зустрічі та стажування представників громадськості з органами публічної влади або органами місцевого самоврядування для спільної роботи та партнерства. Важливим аспектом є також проведення тренінгів для працівників відділів з роботи з громадськістю в органах публічної влади, що сприяє підвищенню їхньої обізнаності щодо взаємодії з громадськістю та розвитку комунікаційної культури загалом. Це, в свою чергу, сприяє створенню більш відкритого та прозорого управлінського середовища, що відповідає демократичним принципам та підвищує легітимність державних органів.

Методичний механізм у публічному управлінні базується на інтеграції організаційних, спеціальних та психологічних методів, які використовуються для підтримки та розвитку комунікативної взаємодії між органами публічної влади та суб'єктами управління. Складовими цього механізму є методична підтримка комунікативних заходів, функціонування консультативно-дорадчих органів, стандарти взаємодії з громадськістю, а також розробка і впровадження методів зворотного зв'язку та підготовки кадрів⁹⁸.

⁹⁷ Майстренко К. М. Комунікації у діяльності органів публічної влади. Публічне урядування. 2022. № 1 (29). С. 93-98. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-13](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-13).

⁹⁸ Малімон В.І. Комунікативні технології в публічному управлінні: навчально-методичні матеріали. Івано-Франківськ: ІФОЦППК, 2018. 51 с.

Основною метою методичного механізму є забезпечення якісної та ефективної комунікації, підвищення компетентності працівників, а також забезпечення інклюзивності різних груп населення у процесі прийняття управлінських рішень. Це сприяє розвитку взаєморозуміння, взаємодії та відкритості у публічному управлінні, що є ключовими умовами для досягнення ефективного та демократичного управлінського процесу.

Інформаційний механізм комунікативної взаємодії визначається як система організованих процесів та інструментів, що забезпечує збір, обробку, передачу та розповсюдження інформації між органами публічної влади, громадськістю, іншими зацікавленими сторонами та мас-медіа. Цей механізм розробляється з метою забезпечення відкритості, прозорості та ефективності комунікації, розширення інформаційного обміну та встановлення реального діалогу між владою та громадськістю, а також покращення формування взаємодії та довіри між цими сторонами⁹⁹.

Розвиток інформаційного забезпечення включає кілька ключових напрямків: використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для взаємодії з громадськістю, зокрема цифрових платформ, соціальних мереж, вебсайтів та інших інструментів; спрощення процесу обміну інформацією між органами публічної влади та громадськістю. Розвиток цих аспектів інформаційного забезпечення сприяє підвищенню прозорості та ефективності управління, полегшує доступ громадськості до важливої інформації та стимулює активну участь громадськості у процесі прийняття управлінських рішень.

Для того щоб удосконалити комунікаційну складову взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством необхідне впровадження запропонованих заходів щодо комплексного механізму комунікаційної взаємодії органів публічної влади має бути здійснено відповідно до таких принципів:

⁹⁹ Михайлова О. Комунікаційні стратегії в публічному управлінні та адмініструванні: стан та проблеми в реалізації. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2023. Vol. 2, № 2. Pp. 93-99.

- визнання функцій комунікацій як стратегічної. Комунікаційна діяльність повинна бути визнана важливою та стратегічною функцією, яка вимагає включення представників комунікативної команди в процес обговорення та формування державної політики. Кожен орган публічної влади та місцевого самоврядування має забезпечити наявність комунікаційного підрозділу;

- встановлення єдиної професійної стандартизації та бази знань. Необхідно розробити узгоджені підходи до комунікативної діяльності, відповідно до офіційної політики та стандартів, а також забезпечити уніфіковані методичні підходи для фахівців у сфері комунікацій¹⁰⁰;

- розвиток професіоналізму та етики. Комунікаційний персонал повинен володіти високим рівнем кваліфікації та дотримуватися етичних норм і принципів у своїй професійній діяльності;

- покращення внутрішніх комунікацій. Співпраця між відділами комунікацій повинна бути структурованою та забезпечувати координацію на національному і регіональному рівнях¹⁰¹;

- координація та інтеграція всіх учасників. Для забезпечення найкращих результатів у прийнятих рішеннях необхідно залучати всі зацікавлені сторони до процесу комунікації. Важливою складовою успішної комунікації є координація між органами публічної влади, місцевими органами влади, громадськими організаціями, засобами масової інформації та іншими зацікавленими сторонами¹⁰²;

- інклюзивність та доступність публічних комунікацій. Інформаційні матеріали мають бути розроблені з урахуванням різних груп суспільства. Офіційна інформація повинна бути доступною і зрозумілою для всіх верств населення¹⁰³;

¹⁰⁰ Ломакіна Т.А., Марова С.Ф. Актуальні проблеми відносин та взаємодії в публічних комунікаціях. Публічне управління та митне адміністрування. 2021. № 2 (29). С. 17-21. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4415>.

¹⁰¹ Майстренко К. М. Комунікації у діяльності органів публічної влади. Публічне урядування. 2022. № 1 (29). С. 93-98. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-13](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-13).

¹⁰² Михайлова О. Комунікаційні стратегії в публічному управлінні та адмініструванні: стан та проблеми в реалізації. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2023. Vol. 2, № 2. Рр. 93-99.

¹⁰³ Орел А., Жмайлов В. Прикладні аспекти комунікативних бар'єрів у сучасному суспільстві. Економіка та суспільство. 2022. № 45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-100>.

- доступність, зрозумілість та своєчасність інформації для громадян та медіа. Для цього слід застосовувати різноманітні канали та формати комунікації, забезпечуючи громадський доступ до інформації про державне управління та задовольняючи потреби різних соціальних груп¹⁰⁴.

Отже, для удосконалення комунікативної взаємодії органів публічної влади необхідно здійснити низку комплексних заходів, спрямованих на підвищення прозорості, оперативності та ефективності комунікацій. Зокрема, доцільно покращити функціональну спрямованість взаємодії шляхом впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують доступ до публічної інформації для широкого кола зацікавлених сторін.

Пріоритетними завданнями повинні бути для України напрями наступні.

Створення та підтримка публічно доступних баз даних, такі бази повинні бути інтегровані з електронними платформами, доступними через Інтернет, що дозволить громадянам швидко знаходити необхідну інформацію, а органам влади — контролювати її актуальність і достовірність.

Оперативна обробка та поширення публічної інформації для забезпечення швидкого доступу до інформації для громадян та інших зацікавлених сторін підвищить ефективність управлінських процесів і зміцнить довіру до органів публічної влади.

І звичайно активне використання цифрових технологій, саме для впровадження електронних платформ для обговорення, подання звернень, петицій та інших механізмів зворотного зв'язку сприятиме залученню громадян до процесів прийняття рішень та моніторингу їх виконання.

Означені заходи дозволять суттєво покращити комунікаційну взаємодію органів публічної влади з громадянським суспільством, забезпечивши доступність, оперативність і прозорість інформації. Це, у свою чергу, сприятиме підвищенню

¹⁰⁴ Ткачова Н. М., Іваницька О. М., Похожалова А. І. Стратегія розвитку комунікацій держави та суспільства під час дії правового режиму воєнного стану. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. Випуск 5. 2022. С. 33-37.

рівня громадянської активності, зміцненню довіри до державних інституцій та формуванню партнерських відносин між владою та суспільством у процесах публічного управління.

Аналіз різних аспектів комунікаційної взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства в Україні дозволяє визначити ефективні форми безпосередньої участі громадян у формуванні та реалізації державної політики. Серед таких форм виділяються консультації з громадськістю, які проводяться через публічне обговорення, електронні консультації, а також вивчення громадської думки за допомогою опитувань та анкетувань.

Додатково до цього, значну роль у взаємодії громадян із владою відіграють такі механізми, як індивідуальні та колективні звернення громадян, подання петицій, у тому числі електронних. Особливо важливим є розвиток електронних платформ, які спрощують подання таких звернень та підвищують їхню результативність.

Ефективною формою комунікації також є робота Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), які забезпечують якісне та оперативне надання адміністративних послуг населенню, підвищуючи доступність державних послуг для громадян. Крім того, ключовим елементом взаємодії є функціонування Національної системи звернень до органів виконавчої влади через «Урядовий контактний центр», яка сприяє оперативному реагуванню органів влади на звернення громадян та вирішенню нагальних проблем¹⁰⁵.

Таким чином, впровадження і розвиток цих форм комунікаційної взаємодії сприяють підвищенню рівня участі громадськості у державних процесах, забезпечують прозорість та підзвітність органів влади, а також зміцнюють довіру громадян до державних інституцій.

¹⁰⁵ Національна система опрацювання звернень до органів виконавчої влади «Урядовий контактний центр». URL: <https://ukc.gov.ua/dlyarozdilu-pro-tsentr/about/>

17 жовтня 2024 року Президентом України був підписаний Закон України «Про публічні консультації» №3841-ІХ. Даний закон має значний позитивний вплив на вдосконалення комунікаційної взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства в Україні. Його впровадження створює правову основу для систематизації і врегулювання процесу публічних консультацій, що сприяє зміцненню демократичних принципів управління та залученню громадян до прийняття державних рішень¹⁰⁶.

Закон «Про публічні консультації» є важливим кроком до покращення комунікаційної взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством в Україні. Його реалізація сприятиме підвищенню прозорості, зміцненню довіри до влади та розширенню можливостей участі громадян у процесі прийняття рішень. Проте ефективність закону залежатиме від рівня його імплементації, забезпечення цифрової доступності та подолання викликів, пов'язаних із організаційними та технічними аспектами.

Проблеми комунікаційної складової в Україні є багатовимірними та вимагають комплексного підходу до їх вирішення. Підвищення прозорості, інтеграція цифрових технологій, удосконалення механізмів зворотного зв'язку та систематичне підвищення рівня медіаграмотності населення є ключовими напрямками для покращення комунікаційної взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством. Це сприятиме розвитку демократичних процесів, підвищенню довіри до влади та забезпеченню ефективності публічного управління.

Комунікаційна складова взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством є ключовим елементом демократичного управління, що забезпечує прозорість, відкритість та ефективність функціонування державних інституцій. В умовах сучасних викликів, пов'язаних із цифровізацією, глобалізацією та

¹⁰⁶ Про публічні консультації: Проект закону України № 4254 від 23 жовтня. 2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70235

зростанням суспільних очікувань щодо підзвітності влади, вдосконалення цієї взаємодії є необхідною умовою для зміцнення демократичних принципів в Україні.

Удосконалення комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством має стати пріоритетним напрямом розвитку публічного управління в Україні. Завдяки інтеграції цифрових технологій, підвищенню прозорості та активізації зворотного зв'язку можливо забезпечити ефективну взаємодію між владою та суспільством, що є основою для формування демократичного, правового та соціально відповідального державного управління.

3.2. Моделі комунікації органів публічної влади з громадянським суспільством: зарубіжний досвід

Комунікація між органами публічної влади та громадянським суспільством є ключовим елементом функціонування сучасних демократичних держав. Ефективність цієї взаємодії значною мірою залежить від обраних моделей комунікації, які визначають способи обміну інформацією, залучення громадськості до процесів прийняття рішень та забезпечення зворотного зв'язку.

У міжнародній практиці сформувалося кілька моделей комунікації, кожна з яких має свої особливості, переваги та обмеження. Вони варіюються залежно від рівня прозорості державного управління, ступеня залучення громадян до управлінських процесів, технологічного розвитку країни та її політичної культури. Аналіз зарубіжного досвіду дозволяє виокремити найкращі практики, які можуть бути адаптовані для вдосконалення комунікаційної взаємодії в Україні.

Особливу увагу вивченню моделей комунікації приділяють у країнах Західної Європи, Північної Америки та Азії, де активно використовуються інноваційні технології, відкриті платформи для громадської участі та багаторівневі підходи до забезпечення діалогу між владою і суспільством. Цей досвід є надзвичайно цінним для України, яка перебуває на шляху реформування публічного управління та демократизації управлінських процесів.

Вивчення зарубіжного досвіду дає змогу виявити кращі практики, які сприятимуть удосконаленню публічного управління в Україні, підвищенню прозорості діяльності органів публічної влади та зміцненню довіри громадян до державних інституцій. Для покращення комунікаційної взаємодії забезпечується впровадженням низки взаємопов'язаних заходів.

Такі вчені, як Ємець Л., Крещенко Н., Ладиченко В. пропонують першим заходом комунікаційної взаємодії виокремити формалізацію та інституціалізацію.

Для офіційного визнання важливості комунікаційного аспекту у своїй діяльності уряди багатьох європейських країн ухвалюють спеціальні нормативні

документи, які регулюють та інституціоналізують взаємодію між органами публічної влади і громадянським суспільством. Такі документи слугують правовою основою для впровадження ефективних механізмів комунікації, що забезпечують прозорість і підзвітність органів публічного управління¹⁰⁷.

Дані нормативні акти мають такі ключові цілі, як активізація участі громадян у суспільно-політичних процесах, тобто документи спрямовані на створення умов для залучення громадян до прийняття рішень, обговорення суспільно важливих питань та моніторингу діяльності органів публічної влади. Це сприяє посиленню ролі громадянського суспільства в управлінських процесах і зміцненню демократичних принципів.

Та ще однією ціллю є створення механізмів співпраці, а саме вони передбачають формування партнерських відносин між владою і громадськістю, які дозволяють делегувати частину обов'язків у сфері надання послуг населенню громадським організаціям або приватним ініціативам. Це дає змогу державі оптимізувати ресурси, зосереджуючись на стратегічних завданнях, і водночас підвищує якість послуг, які отримують громадяни¹⁰⁸.

Додатково ці документи забезпечують розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, які спрощують комунікацію між органами публічної влади та громадянським суспільством, сприяють оперативному реагуванню на їхні потреби та забезпечують доступ до публічної інформації. Завдяки цьому формується новий підхід до взаємодії, що базується на принципах відкритості, співпраці та відповідальності, відповідаючи викликам сучасного суспільства¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Ємець Л. О. Публічне управління неpolітичними об'єднаннями громадян (адміністративно-правове дослідження) : монографія; ВНПЗ "Дніпропетр. гуманітар. ун-т". Дніпропетровськ : Середняк Т. К.; Дніпропетр. гуманітар. ун-т, 2015. 202 с.

¹⁰⁸ Крещенко Н. Соціальний діалог з позиції країн ЄС. URL: <http://www.viche.info/journal/2197/> .

¹⁰⁹ Ладиченко В. В. Організаційно-правові механізми взаємодії особистості, громадянського суспільства та державної влади : монографія : Кабінет Міністрів України; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Дніпропетровськ : ЛІРА, 2012. 431 с.

Такі підходи дозволяють не лише підвищити ефективність державного управління, але й сприяють зміцненню довіри громадян до публічної влади, що є основою стабільності та сталого розвитку демократичних суспільств.

Аналіз механізмів створення та реалізації нормативних документів, які регулюють співпрацю між органами публічної влади та громадянським суспільством, свідчить про їхню важливу роль у формуванні ефективної комунікаційної взаємодії. Такі документи, розроблені спільно державними органами, місцевим самоврядуванням, громадськими організаціями та бізнесом, забезпечують легалізацію та інституціоналізацію співпраці, створюючи основу для довгострокового партнерства.

Документи можуть мати різноманітні форми: від офіційних двосторонніх угод (як у Великій Британії) до програм і концепцій, схвалених урядом чи парламентом (наприклад, у Хорватії чи Естонії). Вони приносять користь усім зацікавленим сторонам. Для громадянського суспільства це можливість отримати підтримку для розширення сфер своєї діяльності, спрямованої на вирішення суспільно важливих завдань. Для держави – це ефективніший спосіб досягнення управлінських цілей завдяки партнерству та взаємодії з громадськістю.

Таким чином, нормативні документи є лише інструментом, який потребує належного впровадження та підтримки. Лише на основі постійного діалогу, обопільного прагнення до співпраці та впровадження спільних ініціатив можливо забезпечити результативну взаємодію між державою та громадянським суспільством. Це сприятиме підвищенню прозорості, ефективності публічного управління та зміцненню демократичних інститутів.

«Біла книга про державне управління в Європі», ухвалена Європейською Комісією (ЄК) 25 липня 2001 року, містить загальні рекомендації щодо підготовки таких документів у межах Європейського Союзу. Вона є політичним документом, який визначає п'ять ключових принципів взаємодії між урядом і громадянським

суспільством: відкритість, участь, підзвітність, ефективність і координація¹¹⁰. На основі цих принципів окреслюються майбутні дії, що включають розвиток діалогу, проведення консультацій і формування партнерства, як це закладено в майбутніх зобов'язаннях Європейської Комісії.

Європейська Комісія також бере на себе зобов'язання реалізувати низку конкретних заходів, зокрема вдосконалення та уточнення європейського законодавства, публікацію рекомендацій, розробку стандартів і критеріїв, організацію публічних дискусій, а також створення етичного кодексу для регулювання процесів взаємодії.

У Великій Британії функціонує організація *Citizens' Advice Bureau* (CAB), яка через мережу неурядових організацій надає громадянам безкоштовні, конфіденційні, об'єктивні та незалежні консультації з питань, що охоплюють різні аспекти їхнього життя. Кожен офіс CAB діє як незалежна благодійна організація, що фінансується за рахунок державних дотацій від місцевої влади, внесків бізнес-структур, благодійних фондів та приватних пожертв. Щорічно CAB сприяє вирішенню тисяч нагальних проблем громадян, зокрема щодо погашення заборгованостей, отримання соціальних пільг, вирішення питань житла, працевлаштування та імміграції¹¹¹.

До другого заходу відносять покращення неформального спілкування. Особливу увагу слід приділити специфіці прийняття рішень у сфері публічного менеджменту в розвинених європейських країнах, яка характеризується використанням широкого спектра форм як формального, так і неформального спілкування. Однією з найбільш поширених форм взаємодії між європейськими чиновниками та представниками громадськості є неформальні консультації. Такі консультації часто проводяться у форматі «спеціальних зустрічей», які не мають жорстко встановлених процедурних рамок.

¹¹⁰ European Governance : A White Paper. Brussels, 2001, COM (2001) 428. P. 17.

¹¹¹ Баровська А. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: досвід країн Європи : аналіт. доп. К. : НІСД, 2014. С. 16.

Значна частина подібного спілкування здійснюється через Інтернет за допомогою соціальних мереж, спеціалізованих форумів, веб-сайтів, блогів тощо. У деяких випадках взаємодія відбувається по телефону, що дозволяє забезпечити оперативність та гнучкість у комунікаційному процесі.

У Європейському Союзі представники громадськості активно залучаються до роботи дорадчих комітетів як експерти. Наприклад, Консультативна група з питань спільної аграрної політики об'єднує представників комерційного сектору та громадських організацій, таких як Європейське агентство з охорони навколишнього середовища та Єврогрупа із захисту тварин. Ці дорадчі органи виконують експертну функцію, що дозволяє Європейській Комісії приймати виважені рішення.

Крім того, організовуються регулярні зустрічі з широким колом громадськості, а новостворені європейські асоціації, до яких входять численні національні громадські об'єднання, такі як Група восьми зелених, Європейський альянс громадського здоров'я (ЕРНА), Соціальна платформа та Європейський молодіжний форум, сприяють поглибленню взаємодії між громадськістю та ЄК¹¹².

Активний розвиток електронного адміністрування являється виокремлюється як третій захід. Принципи електронного урядування широко впроваджуються у правові системи розвинених країн. Зокрема, у США у 1996 році було ухвалено Закон про свободу інформації, який регламентує обов'язки державних установ щодо надання громадянам доступу до інформації через Інтернет. З того часу багато країн активно розвивають концепцію електронного уряду. Серед світових лідерів у цій сфері виділяються Південна Корея та Сінгапур¹¹³.

У Великій Британії ще у 2005 році уряд поставив за мету забезпечити максимально ефективну, доступну та зручну взаємодію між державними установами, бізнесом і суспільством. Для реалізації цього завдання було створено спеціальний підрозділ Секретаріату Кабінету Міністрів — «E-Administration Unit»,

¹¹² Твердохліб Є.О. Сучасні закордонні практики налагодження комунікативної взаємодії між органами публічного управління і громадськістю. Теорія та практика державного управління. Вип. 3 (50). С.192-199.

¹¹³ Там само. С. 195.

який відповідає за розвиток інформаційних технологій у державних структурах і впровадження онлайн-сервісів для комунікації органів державного управління з громадянами¹¹⁴.

Участь громадян є ключовою складовою процесу прийняття рішень, що є основою демократичного врядування. У країнах Європейського Союзу, а також у державах, які прагнуть до нього приєднатися, залучення громадян розглядається як один із фундаментальних елементів демократичної системи.

Демократія передбачає забезпечення громадянам реальної можливості брати активну участь в управлінні державою, ініціювати важливі питання для розгляду, відкрито висловлювати свою позицію щодо актуальних проблем, отримувати повну та достовірну інформацію від органів державної влади. Крім того, громадяни повинні мати можливість здійснювати вплив на уряд за допомогою різних механізмів контролю, включаючи проведення виборів, участь у громадських обговореннях, подання петицій та реалізацію прав на доступ до публічної інформації¹¹⁵.

Ці права та можливості мають бути не лише формальними чи номінальними, але й забезпеченими реальними механізмами для їх практичного втілення. Ефективна участь громадян сприяє прозорості, підзвітності та легітимності рішень органів влади, що є важливим чинником сталого демократичного розвитку суспільства.

У контексті сучасних трансформацій публічного адміністрування в США та ЄС передбачає впровадження інноваційної парадигми прозорості та інституційного моніторингу державного управління. Концептуальна модель контролю здійснюється за межі традиційних комунікативних стратегій інформування через офіційні веб-ресурси органів влади. Пропонується інтегративний підхід, який передбачає розроблення інформаційно-аналітичних інтерфейсів з метою

¹¹⁴ Там само. С. 196.

¹¹⁵ Волкович О.Ю. Актуальні питання реформування та запровадження спрощеної системи адміністративних послуг в Україні. Судова та слідча практика в Україні. 2016. Вип. 1. С. 24.

оптимізації процесів діагностики та оцінки ефективності державної діяльності шляхом забезпечення вільного доступу до ключових індикаторів результативності державного менеджменту.

Використання Інтернету державою охоплює більше, ніж просто моніторинг громадської думки чи налагодження взаємодії між громадянами та урядом. Це включає реалізацію низки напрямків, які є критично важливими для забезпечення прозорості діяльності органів державної влади: відкриті дані (створення онлайн-ресурсів, що об'єднують відкриті бази даних усіх органів публічного управління), відкритий бюджет (впровадження системи моніторингу та контролю за використанням державних фінансових ресурсів), обговорення, голосування, петиції (забезпечення громадянам можливості брати участь у процесі ухвалення рішень через цифрові інструменти), електронні послуги та консультації (надання послуг та отримання зворотного зв'язку за допомогою цифрових платформ)¹¹⁶.

Ці заходи сприяють не лише підвищенню прозорості, але й зміцненню довіри між суспільством і державою.

Концепція «відкритого уряду» є подальшим розвитком і доповненням ідеї «електронного уряду», основним завданням якого є не лише цифровізація управлінських процесів, але й акцент на підвищенні прозорості, відкритості та сприянні активній участі громадян у прийнятті управлінських рішень. У 2009 році було оприлюднено «Меморандум для керівників департаментів і агенцій виконавчої влади про прозорість і відкритість уряду». У цьому документі наголошувалося на необхідності створення безпрецедентного рівня прозорості, що сприятиме зміцненню суспільної довіри, забезпечує доступність інформації та системи формування, орієнтовані на активну взаємодію з громадськістю¹¹⁷.

¹¹⁶ Васильковський О.Т. Механізми взаємодії органів публічного управління з громадськістю. : дис. ... докт. філософії : спеціальність 281 – публічне управління. Харків, 2024. С. 109

¹¹⁷ Transparency and Open Government. Memorandum for the Heads of Executive Departments and Agencies. *The Obama White House*. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/transparency-and-open-government>.

У результаті за кілька років було модернізовано веб-сайти урядових установ, які перетворилися на ефективні платформи для відкритого доступу до інформації. Ці ресурси забезпечили безперебійне функціонування інструментів електронної взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством, сприяючи демократизації процесів управління.

Доповнюючи концепцію, варто зазначити, що «відкритий уряд» включає три основоположні принципи: прозорість тобто надання громадянам вільного доступу до інформації про діяльність державних органів. Наступним принципом можна виділити участь, а саме створення механізмів для залучення громадян до процесів розробки, погодження та ухвалення державних рішень. І звичайно підзвітність, що дозволить забезпечити механізми моніторингу, які дозволяють громадськості оцінювати ефективність роботи державних органів.

Можна зазначити, що концепція «відкритого уряду» є фундаментом для формування сучасного демократичного суспільства, в якому влада взаємодіє з громадянами на основі довіри, прозорості та відкритості.

Принципи «Відкритого уряду» на сьогоднішній день демонструють стрімкий прогрес та здобувають широке міжнародне визнання. У 2010 році було ініційовано створення платформи «Відкритий уряд», яка у 2011 році офіційно трансформувалася в міжнародний рух, що об'єднав у державах: США, Бразилію, Велику Британію, Південну Африку, Мексику, Індонезію, Філіппіни та Норвегію. Основною метою цього партнерства стало забезпечення виконання урядом низки конкретних зобов'язань, серед яких є сприяння прозорості у сфері публічного управління, активізація залучення громадян до процесів ухвалення управлінських рішень, боротьба з корупцією, та інтеграція новітніх технологій для підвищення ефективності державного управління.

До 2012 року ініціатива розширилася, охопивши понад 40 країн, включно з Канадою, Ізраїлем, Італією, Швецією, Вірменією, Азербайджаном, Грузією, Латвією, Литвою, Україною та Естонією¹¹⁸.

Цей рух став платформою для об'єднання зусиль держави із наданням впровадження демократичних принципів, підвищення підзвітності урядів та створення умов для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні.

Аналіз закордонного досвіду використання механізмів взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством про значимість запровадження сучасних інструментів громадського контролю у вітчизняній практиці. До перспективних форм, які можна інкорпорувати, належать: електронний громадський контроль, відкриті органи влади за участю громадськості, громадянські ініціативи, петиційні референдуми, інститут громадського вето, відкликання посадовців громадянами та моніторинг діяльності поліції.

Світова практика демонструє зростаючу роль партисипативної моделі управління, яка спрямована на підвищення якості забезпечення життя населення шляхом прозорості, підзвітності та залучення громадян до процесів прийняття рішень. Серед ключових інструментів, що підвищують ефективність публічного управління, варто виокремити: електронний уряд та міжвідомчий електронний документообіг, систему «одного вікна» для спрощення надання державних послуг, єдині бази даних органів публічного управління, інформаційні системи місцевого самоврядування, портали для публічного обговорення законів і законопроектів, програми для вирішення проблем громадян через мобільні та комп'ютерні платформи, системи громадського контролю за витратами бюджету¹¹⁹.

¹¹⁸ Open Government Partnership. Official site. URL: <https://www.opengovpartnership.org>.

¹¹⁹ Величко Л.Ю., Васильковський О.Т. Досвід розвитку системи електронних державних послуг у країнах європейського союзу. Таврійський науковий вісник. серія: публічне управління та адміністрування. №3. 2021. С. 15-22. DOI <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2021.3.3>

Такі механізми сприяють підвищенню довіри громадян до органів публічної влади, розширенню їх доступу до державних послуг і зміцненню демократичних засад управління. Інтеграція зазначених інструментів у національну практику здатна забезпечити ефективніше управління, зміцнення підзвітності органів публічної влади та активну участь громадян у формуванні державної політики.

Аналіз зарубіжного досвіду моделей комунікації між органами публічної влади та громадянським суспільством результатів, що ефективна взаємодія є елементом демократичного управління. У різних країнах сформовані різні підходи до організації такої комунікації, які враховують специфіку політичних систем, рівень розвитку громадянського суспільства та технологічні можливості.

Серед найбільш розширених моделей можна виокремити інформаційно-просвітницьку модель, яка забезпечує односторонню комунікацію з направленням інформування громадян про діяльність органів публічної влади. Також слід звернути увагу на діалогову модель, що забезпечує двосторонню взаємодію, орієнтовану на врахування пропозицій громадськості та звичайно одна з найважливіших являється партнерська модель, яка спрямована на залучення громадських організацій до спільного виконання завдань і реалізації державної політики.

Зарубіжний досвід доводить, що ефективна комунікація базується на прозорості, доступності інформації, чітких механізмах зворотного зв'язку та залученню громадянського суспільства до прийняття рішень. Наприклад, у країнах Західної Європи та Північної Америки активно впроваджуються електронні платформи для громадських консультацій, механізми петицій, а також системи моніторингу громадської думки.

Особливого значення має партнерська модель, яка дозволяє не лише отримати думку громадян, але й спільно з ними розробити й упроваджувати рішення. Такий підхід до досягнення легітимності дій влади, забезпечує ширшу підтримку громадськості та підтримує довіру до державних інституцій.

Для України зарубіжний досвід є корисним у контексті реформування системи публічного управління. Вивчення та адаптація кращих практик сприяти побудові відкритих, прозорих і ефективних механізмів взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством. Це дозволить посилити демократичні процеси, зміцнити довіру до публічної влади та залучити громадян до активної участі у вирішенні суспільно важливих питань.

ВИСНОВКИ

Проведене в межах магістерської роботи дослідження комунікаційної складової взаємодії органів публічно влади з громадянським суспільством надало змогу сформулювати наступні висновки, відповідно до поставленої мети і завдань:

1. Дослідження сучасних політико-правових концепцій громадянського суспільства засвідчує, що цей феномен є ключовим елементом демократії та правової держави. Громадянське суспільство виступає простором для реалізації прав і свобод громадян, формування громадської думки, контролю за діяльністю державної влади, а також забезпечення соціальної солідарності.

Сучасний стан громадянського суспільства пов'язаний із низкою викликів, серед яких є цифровий контроль, політичний популізм, посилення авторитаризму та загрози соціальної поляризації. У цьому контексті важливо не лише підтримувати сильні сторони громадянського суспільства, але й конструктивно аналізувати його слабкі місця, що дозволить створити стратегії для їх подолання.

Громадянське суспільство є не лише теоретичною, але й практичною категорією, яка потребує постійного переосмислення і вдосконалення. Його розвиток можливий за умов постійної взаємодії між державою та суспільством, дотримання принципів верховенства права, поваги до прав і свобод громадян, а також активного залучення громадян до процесів прийняття рішень.

2. Досліджено роль та значення комунікаційної складової у сфері органів публічної влади. Проведений аналіз наведених підходів до трактування поняття «комунікація» показує про вибір численних варіантів його інтерпретації. Однак, попри різноманітність визначень, можна виокремити спільну рису, це акцент на процесі обміну повідомленнями. Важливим аспектом для розуміння змісту цього поняття є те, що в деякі окремі учасники комунікацію розглядаються як елемент системи, тоді як сама комунікація стає складовою управлінського впливу. Слід зазначити, що мова йде саме про обмін інформацією, а не про її односторонню передачу.

Комунікація у сфері органів публічної влади є ключовим інструментом для формування демократичного суспільства та невід'ємним елементом публічної політики. Відкритість і прозорість публічного середовища потребують ефективних механізмів впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, заснованих на принципі зворотного зв'язку. Зважаючи на значні обсяги даних, якими оперує держава, виникає потреба в їх ефективнішому управлінні

Ефективна комунікація є одним із ключових чинників ефективного функціонування органів публічної влади. Вона забезпечує прозорість та підзвітність діяльності органів влади, сприяє взаємодії влади з громадянами, підвищує рівень довіри населення до органів публічної влади.

Ефективна комунікація в органах публічної влади сприяє кращому розумінню громадянами діяльності та рішень органів влади, підвищує рівень їхньої поінформованості та залучення до процесу прийняття рішень. Це, в свою чергу, підвищує рівень легітимності, довіри та підтримки влади з боку суспільства.

3. Обґрунтовано, що комунікація органів державної влади з громадянським суспільством представляє собою складний соціально-комунікативний процес, що має декілька ключових характеристик. По-перше, це двостороння взаємодія, яка забезпечує не просто інформування населення, а й активне залучення громадян до процесів прийняття рішень.

Важливою особливістю такої комунікації є її багатоканальність. Сучасні комунікативні стратегії включають традиційні форми взаємодії – офіційні зустрічі, публічні слухання, – та інноваційні канали: електронні платформи, соціальні мережі, мобільні додатки для зворотного зв'язку.

Суттєвою детермінантою ефективності комунікації виступає рівень інституційної сприйнятливості органів публічної влади. Мова йде про готовність державних інституцій не тільки транслявати інформацію, але й сприймати зворотний зв'язок, вибудовувати конструктивний діалог із широкими соціальними групами.

Таким чином, комунікація органів публічної влади з громадянським суспільством стає складною, динамічною системою, яка потребує постійного вдосконалення, впровадження інноваційних підходів та врахування різноманітних соціальних, технологічних і психологічних контекстів.

4. Охарактеризовані функції взаємопов'язані та утворюючи цілісну систему комунікаційної взаємодії, яка слугує основою для зміцнення партнерських відносин між органами публічної влади та громадянським суспільством. Це, у свою чергу, сприяє демократизації публічного управління, підвищенню його прозорості та забезпеченню ефективного реагування на потреби громадян.

Дослідження функцій комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством підтверджує її ключову роль у забезпеченні ефективності управління, зміцненні демократичних процесів та налагодженні партнерських відносин між владою і суспільством.

Таким чином, функції комунікаційної взаємодії є важливим елементом публічного управління, що забезпечує синергію між органами публічної влади і громадянським суспільством, стимулює розвиток громадянської активності та сприяє досягненню суспільно значущих цілей.

5. Виокремлення форми та методи комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством засвідчило, що ефективна комунікація є ключовою умовою для забезпечення демократичності, прозорості та ефективності публічного управління. У сучасних умовах взаємодія між владою та громадськістю набуває багатовимірного характеру, що зумовлює необхідність розмаїття підходів до її організації.

Різноманіття форм комунікації включає діалогові формати, такі як громадське слухання, зустрічі з громадянами, діяльність громадських рад і консультаційні платформи, які сприяють двосторонньому обміну інформацією та формуванню зворотного зв'язку. Методи комунікації охоплюють як традиційні способи (засоби масової інформації, пресконференції), так і сучасні інструменти

цифрової комунікації, зокрема офіційні веб-сайти, соціальні мережі та електронні платформи участі.

Особливого значення у взаємодії виникає партнерство як найвища співпраця між органами публічної влади та громадянським суспільством. Партнерські проекти, соціальні договори та механізми соціального замовлення створюють умови спільної відповідальності за досягнення суспільно значущих цілей.

Таким чином, форми та методи комунікаційної взаємодії мають бути адаптовані до сучасних викликів, у тому числі цифровізації, збільшення очікування громадськості щодо прозорості влади та потреби залучення громадян до прийняття управлінських рішень.

6. Комунікаційна складова взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством є ключовим елементом демократичного управління, що забезпечує прозорість, відкритість та ефективність функціонування державних інституцій. В умовах сучасних викликів, пов'язаних із цифровізацією, глобалізацією та зростанням суспільних очікувань щодо підзвітності влади, вдосконалення цієї взаємодії є необхідною умовою для зміцнення демократичних принципів в Україні.

Удосконалення комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством має стати пріоритетним напрямом розвитку публічного управління в Україні. Завдяки інтеграції цифрових технологій, підвищенню прозорості та активізації зворотного зв'язку можливо забезпечити ефективну взаємодію між владою та суспільством, що є основою для формування демократичного, правового та соціально відповідального державного управління.

7. Проаналізовано зарубіжний досвід моделей комунікації між органами публічної влади та громадянським суспільством, визначено, що ефективна взаємодія є елементом демократичного управління. У різних країнах сформовані різні підходи до організації такої комунікації, які враховують специфіку політичних систем, рівень розвитку громадянського суспільства та технологічні можливості.

Серед найбільш розширених моделей можна виокремити інформаційно-просвітницьку модель, яка забезпечує односторонню комунікацію з направленням інформування громадян про діяльність органів публічної влади. Також слід звернути увагу на діалогову модель, що забезпечує двосторонню взаємодію, орієнтовану на врахування пропозицій громадськості та звичайно одна з найважливіших являється партнерська модель, яка спрямована на залучення громадських організацій до спільного виконання завдань і реалізації державної політики.

Особливого значення має партнерська модель, яка дозволяє не лише отримати думку громадян, але й спільно з ними розробити й упроваджувати рішення. Такий підхід до досягнення легітимності дій влади, забезпечує ширшу підтримку громадськості та підтримує довіру до державних інституцій.

Для України зарубіжний досвід є корисним у контексті реформування системи публічного управління. Вивчення та адаптація кращих практик сприяти побудові відкритих, прозорих і ефективних механізмів взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством. Це дозволить посилити демократичні процеси, зміцнити довіру до публічної влади та залучити громадян до активної участі у вирішенні суспільно важливих питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації». Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. с. 314.
2. Закон України «Про звернення громадян». Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст. 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Закон України «Про інформацію». Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про публічні консультації: Проект закону України № 4254 від 23 жовтня. 2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70235
6. Андрійчук Т. Концепт громадянського суспільства в сучасних теоріях демократії. Політичний менеджмент. № 1-2, 2021. С. 10-17.
7. Архипова Є.О., Дмитренко Н.О. Ефективна комунікація між органами державної влади та громадськістю як умова розвитку демократичного суспільства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. №1. С. 92-96.
8. Баровська А. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: досвід країн Європи : аналіт. доп. К. : НІСД, 2014. 40 с.
9. Бажинова О. А. Механізми комунікації влади та громадськості в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/4/06.pdf>
10. Бажинова О.А. Взаємодія органів публічної влади з громадськістю як чинник демократизації державного управління. *Державне будівництво*. 2011. №2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2011_2_54

11. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка : монографія. Київ : МАУП, 2005. 440 с.
12. Безрук В.М. Особливості розвитку комунікативної компетентності державних службовців. Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. Вип. 1(50). С. 139–148.
13. Ботвина Н. В. Роль кінетичних невербальних засобів спілкування у міжнародній діловій комунікації. Вісник Академії адвокатури України. 2014. Число 1. С. 209-215.
14. Благодарний А., Кононець О. Стратегічні комунікації у секторі безпеки і оборони України. Молодий вчений. 2023. № 1 (113). С. 5-9. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-1-113-2>.
15. Васильковський О.Т. Механізми взаємодії органів публічного управління з громадськістю. : дис. ... докт. філософії : спеціальність 281 – публічне управління. Харків, 2024. 254 с.
16. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 2: Філософія права / редкол. С.М. Максимов та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. С. 166–170.
17. Величко Л.Ю., Васильковський О.Т. Досвід розвитку системи електронних державних послуг у країнах європейського союзу. Таврійський науковий вісник. серія: публічне управління та адміністрування. №3. 2021. С. 15-22. DOI <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2021.3.3>
18. Венгер В.М. Прозорість як принцип діяльності органів публічної влади. Наукові записки НаУКМА. 2017. Том 200. Юридичні науки. С. 79-84.
19. Войтик О. Є., Лирик М. В. Модернізація комунікативної діяльності органів публічного управління. Демократичне врядування. 2022. Вип. 1(29). 2022. С. 71-82. URL:

<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2022/aug/28644/220576verstka1-73-84.pdf>.

20. Волкович О.Ю. Актуальні питання реформування та запровадження спрощеної системи адміністративних послуг в Україні. Судова та слідча практика в Україні. 2016. Вип. 1. С. 22-26.

21. Виконавча влада в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. Н.Р. Нижник. К. : Вид-во УАДУ, 2002. 128 с.

22. Гаєва Н. П. Загальні засади взаємодії органів державної влади і об'єднань громадян. Органи державної влади України: монографія / за ред. В. Ф. Погорілка. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. С. 471-483.

23. Ганущин С. Теоретико-методологічні засади становлення комунікативної системи публічного управління. Науковий вісник «Демократичне врядування». 2018. Вип. 21. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2022/feb/151073-tekststatti326495-1-10-20181214.pdf>.

24. Гопоненко Л. В. Громадський контроль за діяльністю органів виконавчої влади: сутність та механізми реалізації. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 4. С. 43–47.

25. Горбата Л.П. Діяльність структурних підрозділів органів публічної влади в контексті забезпечення їх інформаційної відкритості. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Том. 30 (69). № 3. 2019. С. 41-47.

26. Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. 304 с.

27. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти : монографія / Г. В. Берченко. Харків : Юрайт, 2014. 208 с.

28. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Х. : Право, 2013. 536 с.

29. Державне управління: підручник: у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст.голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ; Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.

30. Дегтяр А.О. Державно-управлінські рішення: інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення: монографія. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2004. 224 с.

31. Дегтяр А.О., Халецький А.В., Бєлай С.В. Взаємодія органів державної влади з громадськістю: теорія та практика державного управління: монографія. Донецьк: Видавництво «Донбас», ООО «РА Ваш імідж», 2012. 415 с.

32. Драчов Є. В. Сутність та функції комунікації в системі державного управління. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 159-167. URL: http://nbuv.gov.ua/Nvamu_upravl_2014_3_20.

33. Дрешпак В. М. Інформаційний, комунікативний, семіотичний простори державного управління: спільне, відмінне, особливе. Публічне адміністрування: теорія та практика: електрон. наукове фак. видання. 2012. Вип. 2 (8). URL: [dridu.dp.ua/zbirnik/2012-02\(8\)/12dvmsvo.pdf](http://dridu.dp.ua/zbirnik/2012-02(8)/12dvmsvo.pdf).

34. Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні : навч. посіб. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3136/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B0%96.pdf>

35. Енциклопедія державного управління. у 8 т. : наук. ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін.; Національна академія державного управління при Президентові України. К.: НАДУ, 2011. Т. 8: Публічне врядування ; наук. ред. кол.:

В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін.; Львівський регіональний інститут державного управління Національна академія державного управління при Президентові України. Львів: ЛІДУ НАДУ, 2011. с. 273-278.

36. Ємець Л. О. Публічне управління неполітичними об'єднаннями громадян (адміністративно-правове дослідження) : монографія; ВНПЗ “Дніпропетр. гуманітар. ун-т”. Дніпропетровськ : Середняк Т. К.; Дніпропетр. гуманітар. ун-т, 2015. 202 с.

37. Золенко А.С., Джаїн П.К. Концептуальна модель комунікативної взаємодії органів публічного управління. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2021. Випуск 26. С. 38-42. URL: <http://pagjournal.iei.od.ua/archives/2021/26-2021/7.pdf>

38. Іванюк М.І. Інститути громадянського суспільства у Західному регіоні України періоду незалежності: монографія. Луцьк, 2013. 102 с.

39. Інформаційно-аналітичне забезпечення органів місцевої влади : навч. посіб. / [В. М. Дрешпак, Т. М. Брус, О. В. Тинкован та ін.] / За заг. ред. В. М. Дрешпака. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2007. 160 с.

40. Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / С.Г. Соловійов та ін. ; заг. ред. д. держ. упр., проф. Н.В. Грицяк. Київ : К.І.С., 2015. 320 с.

41. Інструменти та механізми вироблення й впровадження публічної політики в Україні. *Укрінформ*. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2713805-instrumenti-ta-mehanizmi-viroblenna-j-vprovadzenna-publicnoi-politiki-v-ukraini.html.

42. Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади: монографія / В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, О. В. Карпенка; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: Компринт, 2018. 363 с.

43. Іоненко Д. Громадська експертиза як засіб контролю правоохоронних органів громадянським суспільством. Науковий вісник Ужгородського університету. Політологія, соціологія, філософія. Вип. 15, 2010. С. 30-34.

44. Ітченко Д.М., Назаренко В.П., Радченко А.Ю. Комунікативна взаємодія органів державної влади та суспільства: сутність та етапи налагодження. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Вип. 4 (15), 2018. С. 279-283.

45. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і неklasичних інтерпретаціях. Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. С. 426-427; Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Львів: Видавництво «Червона Калина». 2002. С. 68-69.

46. Кириченко В., Соколенко Ю. Політико-правові аспекти понятійного апарату громадянського суспільства. Науковий вісник ДДУВС. Спеціальний випуск № 2. До 30-річчя Незалежності України та 25-річчя Конституції України. 2021. С. 404-409.

47. Ковальчук В.Б. Про правову природу громадянського суспільства та державної влади. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право".* 2012. № 2(6). URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12kvbtdv.pdf> (дата звернення: 13.08.2023).

48. Коврига О.С. Взаємодія органів державної влади з громадськістю в системі державного управління України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського: Серія "Державне управління"* 2020. Том 31 (70). № 2. С.109-114.

49. Корнійчук О. Інформаційна діяльність місцевих органів влади (на прикладі Рівненської та Хмельницької областей) : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.01. Львів, 2011. 23 с.

50. Козюпа О.А. Структурні характеристики процесів комунікації політичної влади та громадськості в умовах відкритості. Регіональні студії, 2023. С. 76-81.

51. Комунікативна діяльність в державному управлінні: навч. пос. / Н.М. Драгомирецька, К.С. Кандагура. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 180 с.

52. Комунікації в органах державної влади : посібник / Укр. кризовий медіа-центр ; авт. кол. Н. Бондаренко, Г. Гончарик, О. Грязнова та ін. Київ: [б. в.], 2016. 98 с.

53. Комунікативна компетентність державних службовців як елемент модернізації системи державної служби. Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. Івано-Франківськ, 2012. С. 154.

54. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування: навч. посіб. / уклад. Гошовська В.А. та ін. Київ: К.І.С., 2016. 130 с.

55. Корнєва Т. Правове регулювання інформації як елемента державного управління в митних органах України. Підприємництво, господарство і право. 2004. № 10. С. 65-68.

56. Крещенко Н. Соціальний діалог з позиції країн ЄС. URL: <http://www.viche.info/journal/2197/> .

57. Ладиченко В.В. Організаційно-правові механізми взаємодії особистості, громадянського суспільства та державної влади : монографія. Кабінет Міністрів України; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Дніпропетровськ : ЛПРА, 2012. 431 с.

58. Ладонько Л. С., Михайловська Е.В., Кунденко А.В. Децентралізація державного управління як основа публічного менеджменту на місцевому рівні. Актуальні проблеми державного управління. Харків, 2016. №2 (50). С. 1-5.

59. Ладонько Л.С., Новікова Н.Л., Мірко Н.В. Основні аспекти комунікаційної взаємодії органів державної влади з громадськістю. Державне

управління: удосконалення та розвиток. 2020. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/3.pdf

60. Лашкіна М. Нові підходи до комунікації в публічному просторі державного управління [Електронний ресурс]. Публічне управління: теорія та практика. №1 (13). 2013. URL: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/1/02.pdf3> / 2013

61. Ломакіна Т.А., Марова С.Ф. Актуальні проблеми відносин та взаємодії в публічних комунікаціях. Публічне управління та митне адміністрування. 2021. № 2 (29). С. 17-21. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4415>.

62. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. Харків: Одиссей, 2006. С. 76.

63. Мазур В.Г. Комунікації як механізм взаємодії державних органів влади та громадськості на регіональному рівні. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 8, 2011. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=313#:~:text=%E2%80%9C%D0%AF%D0%BA%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%2C%20%D1%87%D0%B8%20%D0%B1%D1%83%D0%B4%D1%8C%2D,%D1%86%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%20%5B5%5D%E2%80%9D>.

64. Майстренко К.М. Комунікації у діяльності органів публічної влади. Публічне урядування, (1 (29), 93-98. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1\(29\)-13](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-1(29)-13).

65. Малімон В.І. Комунікативні технології в публічному управлінні: навчально-методичні матеріали. Івано-Франківськ: ІФОЦППК, 2018. 51 с.

66. Мамонтова Е. В. Етикет державної символіки як універсальна норма офіційної комунікації: зовнішньополітичний аспект. Актуальні проблеми державного управління. 2019. № 2. С. 285-293.

67. Мартинюк К.В. Реалізація комунікативної діяльності в публічному управлінні: автореф. кваліфікац. ... роботи за друг. рівнем вищої освіти : 281 публічне управління та адміністрування. Миколаїв, 2021. 13 с.

68. Миколаєць А.П. Формування концепції громадянського суспільства в умовах демократизації. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/25.pdf

69. Михайлова О. Комунікаційні стратегії в публічному управлінні та адмініструванні: стан та проблеми в реалізації. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2023. Vol. 2, № 2. Pp. 93-99.

70. Національна система опрацювання звернень до органів виконавчої влади «Урядовий контактний центр». URL: <https://ukc.gov.ua/dlyarozdilu-pro-tsentr/about/>

71. Орел А., Жмайлов В. Прикладні аспекти комунікативних бар'єрів у сучасному суспільстві. Економіка та суспільство. 2022. № 45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-100>.

72. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики; пер. з англ. К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 549 с.

73. Пашкевич М.Ю. Флешмоб як новий тип сучасної перформансної комунікації. № 3. 2018. С. 111-117.

74. Подорван А. Ф. Принцип зворотного зв'язку як основа комунікацій органів державної влади з громадськістю. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=68>

75. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії / За заг. ред. проф. А. І. Кудряченка. Київ : НІСД, 2007. С. 37.

76. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К. : Спілка рекламистів України, 1996. 175 с.

77. Почепцов Г. Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах. Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544>

78. Почепцов Г. Нові комунікативні можливості у сфері державного управління. Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/8049>
79. Радченко О. В. Комунікації в публічному управлінні: Програма та методичні рекомендації для слухачів за спеціальністю «Державне управління». Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2019. 40 с.
80. Рачинська О. А. Оптимізація механізмів комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 4. С. 158– 164. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6545&i=>.
81. Рева О.М., Смірнов О.О. Організація інформаційної діяльності підприємства. Техніка в сільськогосподарському виробництві, галузеве машинобудування, автоматизація. 2010. Вип. 23. С. 29-33.
82. Сазонов В. Інтеграція між громадянським суспільством і правовими інститутами: теоретичні аспекти. Knowledge, Education, Law, Management. 2023. № 3 (55). С. 332-336.
83. Сазонов В.В. Інститути громадянського суспільства та їх роль у формування правової культури в Україні : дис... канд. юр. наук : 12.00.01. Івано-Франківськ, 2024. 197 с.
84. Саймон Г. А. Адміністративна поведінка: дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції. К. : АртЕк, 2001. 376 с.
85. Скляр І.В. Взаємодія органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства : методичні рекомендації у сфері відкритого урядування. 2023. 55 с.
86. Сліпущко О. М. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. К. : Вид-во Криниця, 1999. С. 236
87. Таїров А. Інформаційне забезпечення функціонування органів державної влади : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2010. 23 с.

88. Твердохліб Є.О. Сучасні закордонні практики налагодження комунікативної взаємодії між органами публічного управління і громадськістю. Теорія та практика державного управління. Вип. 3 (50). С.192-199.

89. Терещенко Д.А. Організаційно-правове забезпечення комунікативної діяльності місцевих органів влади : дис. ... канд наук з державного управління: 25.00.02. Харківський РІДУ. Харків, 2009. 207 с.

90. Ткачова Н. М., Іваницька О. М., Похожалова А. І. Стратегія розвитку комунікацій держави та суспільства під час дії правового режиму воєнного стану. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. Випуск 5. 2022. С. 33-37.

91. Топольницька Т.Б. Комунікативний аспект у формуванні іміджу органів публічної влади. Електронне наукове видання «Економіка та суспільство». 2019. Вип. 20. С. 593–594.

92. Турій О. В. Окремі аспекти взаємодії організацій громадянського суспільства з органами державної влади як фактор розвитку громадянського суспільства. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1115>

93. Філик Н.В. Державно-правові засади громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ. 2004. С. 9.

94. Шавкун І. Г. Комунікація як ефективний інструмент забезпечення «доброго врядування». Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. 2017. Вип. 1. С. 35-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnnt_2017_1_7.

95. Шевчук Н.В. Інформація як економічний ресурс: сутність і роль у забезпеченні конкурентоспроможності сучасного підприємства. Ефективна економіка. № 6. 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1605>

96. Щодо активізації взаємодії організацій громадянського суспільства із органами державної влади : аналіт. зап. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/881/>.

97. Юрченко В. Е. Моделі впровадження комунікативних механізмів у державному управлінні України. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 4. С. 157–164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2014_4_24.
98. Deutsch K. W. The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control. London, Free Press of Glencoe, 1963. 316 p.
99. European Governance : A White Paper. Brussels, 2001, COM (2001) 428. P. 17.
100. Lomakina T. The integrated approach to communication in public administration. East journal of security studies. 2019. № 41. P. 260-269. URL: <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/68>.
101. Ollivier-Yaniv C. La communication gouvernementale, un ordre en négociation. Revue française d'administration publique. 2019. № 3/171. P. 669-680. URL: <https://www.researchgate.net/publication>
102. Open Government Partnership. Official site. URL: <https://www.opengovpartnership.org>.
103. Schramm W. The nature of communication between humans / W. Schramm / [In W. Schramm and D. Roberts (eds.). The Process and Effects of Mass Communications]. Urbana III : University of Illinois Press, 1971. 330 p.
104. Transparency and Open Government. Memorandum for the Heads of Executive Departments and Agencies. *The Obama White House*. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/transparency-and-open-government>.
105. Weaver W., Shannon C. E. The mathematical theory of communication Univ. Of Illinois Press, 1963. 131 p.